

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 92 LS

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i straffegjennomføringsloven
(straffegjennomføring i annen stat),
samtykke til inngåelse av avtale med
Nederland av 2. mars 2015 om bruken
av et fengsel i Nederland og endringer
i statsbudsjettet 2015

Innhold

<p>1 Hovedinnholdet i proposisjonen 5</p> <p>2 Bakgrunnen for lovforslaget 6</p> <p>3 Hovedtrekkene ved gjeldende rett for straffegjennomføring i Norge 9</p> <p>4 Forholdet til menneske-rettighetene 10</p> <p>4.1 Generelt 10</p> <p>4.2 Forbudet mot diskriminering 10</p> <p>4.3 Retten til privatliv og familieliv 11</p> <p>4.4 Spørsmål om forbud mot utvisning etter Grunnloven § 106 11</p> <p>5 Lovforslaget 13</p> <p>5.1 Hjemmel for straffegjennomføring i annen stat, jf. utkast til ny § 1 a første ledd 13</p> <p>5.1.1 Gjeldende rett 13</p> <p>5.1.2 Forslaget i høringsnotatet 13</p> <p>5.1.3 Høringsinstansenes syn 13</p> <p>5.1.4 Departementets vurdering 14</p> <p>5.2 Domfeltes rettigheter og plikter, jf. utkast til ny § 1 a annet ledd 14</p> <p>5.2.1 Gjeldende rett 14</p> <p>5.2.2 Forslaget i høringsnotatet 15</p> <p>5.2.3 Høringsinstansenes syn 15</p> <p>5.2.4 Departementets vurdering 15</p> <p>5.3 Særlig om retten til helsehjelp, jf. utkast til ny § 1 a tredje ledd 16</p> <p>5.3.1 Forslaget i høringsnotatet 16</p> <p>5.3.2 Høringsinstansenes syn 17</p> <p>5.3.3 Departementets vurdering 18</p> <p>5.4 Forskriktshjemmel for unntak, jf. utkast til ny § 1 a fjerde ledd 18</p> <p>5.4.1 Forslaget i høringsnotatet 18</p> <p>5.4.2 Høringsinstansenes syn 18</p> <p>5.4.3 Departementets vurdering 19</p> <p>5.5 Tilsyn 20</p> <p>5.5.1 Gjeldende rett 20</p> <p>5.5.2 Forslaget i høringsnotatet 20</p> <p>5.5.3 Høringsinstansenes syn 20</p> <p>5.5.4 Departementets vurdering 21</p> <p>5.6 Taushetsplikt og overføring av personlige opplysninger 21</p> <p>5.6.1 Innledning 21</p> <p>5.6.2 Utlevering av opplysninger til mottakerstatens myndigheter- forholdet til forvaltningsloven §§ 13 flg. 21</p>	<p>5.6.3 Forholdet til personopplysningsloven 22</p> <p>5.6.4 Tilsattes taushetsplikt 25</p> <p>5.7 Innhenting av helseopplysninger i forbindelse med vurdering av om en person kan overføres til straffegjennomføring i en annen stat 26</p> <p>5.7.1 Gjeldende rett 26</p> <p>5.7.2 Forslaget i høringsnotatet 26</p> <p>5.7.3 Høringsinstansenes syn 26</p> <p>5.7.4 Departementets vurdering 27</p> <p>5.8 Andre spørsmål 27</p> <p>5.8.1 Språkutfordringer 27</p> <p>5.8.2 Rehabilitering 27</p> <p>5.8.3 Praktisk gjennomføring 27</p> <p>6 Avtale mellom Norge og Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer 29</p> <p>6.1 Bakgrunnen for avtalen 29</p> <p>6.2 Hovedtrekkene i leieforholdet 29</p> <p>6.3 Nærmere om de enkelte artikler i avtalen 29</p> <p>6.4 Nærmere om ulike problemstillinger 33</p> <p>6.4.1 Forholdet til menneske-rettighetene 33</p> <p>6.4.2 CPTs rapport fra Tilburg fengsel 33</p> <p>6.4.3 Målgruppe 33</p> <p>6.4.4 Språk 34</p> <p>6.4.5 Rehabilitering 34</p> <p>6.4.6 Helseavdelingen i fengselet 35</p> <p>6.4.7 Rett til utdanning 35</p> <p>6.4.8 Kontakt med andre 36</p> <p>6.4.9 Tilsyn 36</p> <p>6.4.10 Transport 37</p> <p>6.5 Behov for lovendring 37</p> <p>7 Økonomiske og administrative konsekvenser 38</p> <p>7.1 Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat) 38</p> <p>7.2 Avtale mellom Norge og Nederland om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer 38</p>
--	--

7.2.1	Fast årlig leiepris	38
7.2.2	Variable kostnader	38
7.2.3	Driftskostnader for kriminal- omsorgen	38
7.2.4	Samlet bevilgningsbehov	38
7.3	Endringsforslag	39
8	Merknader til endringene i straffegjennomføringsloven	40
A Forslag til lov om endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat)		
		43
B Forslag til samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland		
		44
C Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet for 2015		
		44

Vedlegg

1	Avtale mellom Kongeriket Norge og Kongeriket Nederland om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer	45
---	---	----

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 92 LS

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 10. april 2015,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff (straffegjennomføringsloven) om hjemmel for straffegjennomføring i annen stat som Norge har inngått avtale med. Bakgrunnen for lovendringene er kriminalomsorgens behov for mer kapasitet til gjennomføring av straff og varetekt.

I proposisjonen foreslår departementet at Stortinget samtykker til inngåelse av avtale mellom

Norge og Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer. Avtalen er et midlertidig tiltak som vil gi økt fengselskapasitet raskt. Avtalen i engelsk originaltekst med oversettelse til norsk følger som trykt vedlegg til proposisjonen.

Proposisjonen inneholder også forslag om bevilgningsvedtak i 2015 for å finansiere kostnadene forbundet med inngåelse av avtalen mellom Norge og Nederland.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Kriminalomsorgen har behov for mer kapasitet til gjennomføring av straff og varetekt, jf. Meld. St. 12 (2014–2015) «Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen», som ble fremlagt for Stortinget 19. desember 2014. I tillegg til permanente løsnings-er, er det behov for 500 midlertidige fengselsplasser for å avvikle soningskøen og erstatte fengselsbygg under stenging pga. vedlikehold.

Et midlertidig tiltak som kan gi stor effekt på kort sikt er å leie fengselsplasser i utlandet. Dette er et utradisjonelt tiltak, men ikke unikt i Europa. I 2009 inngikk Belgia en avtale med Nederland om å leie fengselsplasser i Nederland. Bakgrunnen for avtalen er at Belgia har mangel på fengselskapasitet og overfylte fengsler, mens Nederland har et overskudd av kapasitet til straffegjennomføring.

Straffegjennomføringsloven har ingen geografisk begrensning, men det er rimelig å tolke loven slik at den bare gjelder for straffegjennomføring mv. i Norge. For at Norge skal kunne leie fengselskapasitet i en annen stat, er det behov for en presisering i straffegjennomføringsloven. Departementet foreslår å endre straffegjennomføringsloven, ved ny § 1 a. Forslaget åpner for at domfelte kan gjennomføre dom på ubetinget fengsel i annen stat som Norge har inngått avtale med.

Avtale mellom Norge og Nederland om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer ble undertegnet 2. mars 2015 i Veenhuizen i Nederland. Departementet presiserer at det på nåværende tidspunkt ikke foreligger konkrete planer om inngåelse av avtaler med andre stater.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 30. januar 2015 høringsnotat med forslag til endringer i straffegjennomføringsloven til disse adressatene:

Arbeids- og sosialdepartementet
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Finansdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Kulturdepartementet

Kunnskapsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Domstoladministrasjonen
Helsedirektoratet
Helsetilsynet
Helse Midt-Norge
Helse Nord
Helse Sør-Øst
Helse Vest
Norsk pasientskadeerstatning
Pasientskadenemnda
Politidirektoratet
Politiets sikkerhetstjeneste
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Sivilombudsmannen
Statens helsetilsyn
Statens sivilrettsforvaltning
Kriminalomsorgsdirektoratet
Utlendingsdirektoratet

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Hordaland

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø
Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD)
Høgskolen i Bodø
Høgskolen i Oslo
Institutt for kriminologi og retts sosiologi
Universitetet i Stavanger

Akademikerne
Den Norske Advokatforening
Den norske Dommerforening
Fellesorganisasjonen (FO)
Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede (UNIO)
Kriminalomsorgens Lederforbund (KLF)
Kriminalomsorgens Yrkesforbund (KY)
LO Stat
Norsk Fengsel- og Friomsorgsforbund (NFF)
Norsk Tjenestemannslag (NTL)

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

<p> Politiets Fellesforbund Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund Foreningen for human narkotikapolitikk (FHN) For fangers pårørende (FFP) Forsvarergruppen av 1977 Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) Jusshjelpa i Nord-Norge Juss-Buss Kirkens bymisjon Landsforeningen mot stoffmisbruk (LMS) Norsk forening for kriminalreform (KROM) Retretten Rusfeltets hovedorganisasjon Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RIO) Røde Kors Sosialtjenestemennenes landsforbund (STL) Straffedes organisasjon i Norge (SON) WayBack Høringsbrevet har i ettertid også blitt sendt til Barneombudet. Departementet har mottatt uttalelse med merk- nader til høringsnotatet fra følgende instanser: Kommunal- og moderniseringsdepartementet Kulturdepartementet Kunnskapsdepartementet Barneombudet Datatilsynet Helsedirektoratet Helsetilsynet Kriminalomsorgsdirektoratet Kriminalomsorgen region nord Kriminalomsorgen region sør Kriminalomsorgen region vest Kriminalomsorgen region øst Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) Kripos Nasjonalbiblioteket Pasientskadenemnda Politiets utlendingsenhet Politidirektoratet Politiets sikkerhetstjeneste Riksadvokaten Sivilombudsmannen Statens helsetilsyn Statens sivilrettsforvaltning Utlendingsdirektoratet Fylkesmannen i Hordaland Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo </p>	<p> Akademikerne ved kriminalomsorgens utdanningssenter Den Norske Advokatforening Den norske legeförening Fellesorganisasjonen (FO) Kriminalomsorgens Yrkesforbund (KY) Norsk Fengsel- og Friomsorgsforbund (NFF) Norsk sykepleierforbund Politiets Fellesforbund For fangers pårørende (FFP) Frivillighet Norge Juss-Buss Norsk forening for kriminalreform (KROM) Redd Barna Rettspolitisk forening Røde Kors WayBack Følgende instanser har svart at de ikke har merknader til høringsnotatet: Arbeids- og sosialdepartementet Helse- og omsorgsdepartementet Utenriksdepartementet Det følger av Utredningsinstruksen punkt 5.2 at høringsfristen normalt skal være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker. Kortere frist kan fast- settes i henhold til punkt 1.3. Det følger videre av punkt 1.3 at reglene i instruksen bare kan fravikes når særlige omstendigheter gjør det nødvendig. Høringsbrevet ble sendt med en frist på fire uker for høringsinstansene til å gi en uttalelse. Beslutningen om høringsfrist på fire uker ble fat- tet i henhold til Utredningsinstruksen punkt 1.3, og er begrunnet i den prekære situasjonen krimi- nalomsorgen befinner seg i, med mangel på vare- tektsplasser, lang soningskø og fengsler som er truet med nedstengning på grunn av behov for vedlikehold og renovasjon. Flere instanser, blant annet <i>Sivilombudsman- nen, Advokatforeningen, Barneombudet, Rettspoli- tisk forening, Røde Kors, Norges Fengsel- og Fri- omsorgsforbund, Norsk senter for menneske- rettigheter ved UIO, Juss-Buss</i> og <i>WayBack</i>, har bemerket at det er uheldig med en så kort frist når høringsforslaget reiser mange prinsipielle og rettslige spørsmål som må utredes. Departementet er enig med høringsinstansene at det er uheldig med en fire ukers høringsfrist, men mener at det var påkrevet på grunn av den prekære kapasitetssituasjonen som nevnt over. Det vises for øvrig til den daværende situasjonen ved Oslo fengsel, der bydelsoverlegen hadde fattet ved- </p>
---	--

tak om stengning av avdeling A (172 plasser) fra 1. februar 2015. Vedtaket er senere omgjort av bydelsoverlegen. Departementet vil også nevne at det i forkant av høringen har vært dialog med flere berørte departementer og instanser om leie av fengselsplasser i en annen stat.

De fleste av dem som har avgitt uttalelse er kritiske til lovforslaget eller imot at det åpnes for adgang til å leie fengselsplasser i en annen stat. Flere høringsinstanser mener at den vanskelige kapasitetssituasjonen bør løses med andre virkemidler. *Riksadvokaten* uttaler at han ikke har innvendinger mot at Norge leier fengselsplasser i utlandet under de forutsetninger som det er lagt opp til i høringsutkastet. Riksadvokaten viser til at det ikke er tvil om at soningssituasjonen i Norge er så vidt prekær hva gjelder ledige plasser, at

dette i seg selv vanskeliggjør en effektiv og adekvat kriminalitetsbekjempelse. *Kriminalomsorgsdirektoratet* støtter hovedtrekkene i forslaget.

Høringsinstansenes innspill er redegjort for under kapittel 5, hvor lovforslaget omtales nærmere.

Det gjøres oppmerksom på at lovforslaget har vært på høring uten den konkrete avtalen som nå foreligger mellom Norge og Nederland. Departementet ser at uttalelsene bærer preg av dette da mange av høringsinstansene reiser spørsmål til den praktiske gjennomføringen av en slik avtale. En del av innspillene vil derfor naturlig bli behandlet under kapittel 6, som omhandler avtalen mellom Norge og Nederland om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer.

3 Hovedtrekkene ved gjeldende rett for straffegjennomføring i Norge

Straffegjennomføringsloven gjelder for gjennomføring av fengselsstraff, strafferettslige særreaksjoner, forvaring, samfunnsstraff og varetektsfengsling og for gjennomføring av andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov, jf. straffegjennomføringsloven § 1.

Straffegjennomføringen må ha et hensiktsmessig innhold, jf. straffegjennomføringsloven § 3. Arbeidstrening, skole, kulturtilbud, fritidsaktiviteter og motivasjonsarbeid er kriminalomsorgens tradisjonelle virkemidler i rehabiliteringen av domfelte for å forhindre tilbakefall til kriminalitet.

Domfelte som gjennomfører straff har aktivitetsplikt i fengselet, og de kan tilstås dagpenger etter nærmere fastsatte satser. De innsatte skal kunne sende og motta post og de skal kunne motta besøk og telefonere under gitte forutsetninger.

Kriminalomsorgen skal gjennom samarbeid med andre offentlige etater legge til rette for at domfelte og innsatte i varetekt får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på. Samarbeidet innebærer at de som har ansvar for å tilby helse-tjenester, sosiale tjenester, opplæring, arbeidsmarkedstiltak, kulturtilbud mv., også tilbyr sine tjenester i fengslene. Forvaltningssamarbeidet skal bidra til en samordnet innsats for å dekke domfelte og innsattes behov og fremme deres tilpassning til samfunnet, jf. straffegjennomføringsloven § 4.

Straffegjennomføringsloven § 38 inneholder regler om bruk av tvangsmidler i fengsel. Etter første ledd kan kriminalomsorgen ta i bruk sikkerhetscelle, sikkerhetsseng eller annet godkjent tvangsmiddel for å

- a. avverge alvorlig angrep eller skade på person
- b. hindre iverksettelse av alvorlige trusler eller betydelig skade på eiendom

- c. hindre alvorlige opptøyer eller uroligheter
- d. hindre rømning fra fengsel, under transport eller fra bestemmelsessted
- e. avverge ulovlig inntrenging i fengsel, eller
- f. sikre adgang til sperret eller forskanset rom.

Det følger av annet ledd at kriminalomsorgen bare skal bruke tvangsmidler dersom forholdene gjør det strengt nødvendig, og mindre inngripende tiltak forgieves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig. Tvangsmidler skal brukes med varsomhet slik at ingen blir påført unødig skade eller lidelse. Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av om det skal besluttes bruk av sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng. Kriminalomsorgen skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

Bestemmelsen i straffegjennomføringsloven § 9 sier at det skal være et tilsynsråd tilknyttet hver av kriminalomsorgsregionene. Tilsynsrådene skal føre tilsyn med både fengslene og friomsorgskontorene innen kriminalomsorgsregionens grenser. Dette vil først og fremst innebære at rådet skal føre tilsyn med behandlingen av de domfelte og innsatte.

Nasjonal forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse ble opprettet våren 2014 som oppfølging av at Norge ratifiserte tilleggsprotokollen til FNs torturkonvensjon (OPCAT) sommeren 2013. Forebyggingsenheten har adgang til å besøke alle steder hvor personer er fratatt sin frihet, for å forebygge tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Besøkene kan skje både med og uten forhåndsvarsel. Forebyggingsenheten behandler ikke klager fra enkeltpersoner.

4 Forholdet til menneskerettighetene

4.1 Generelt

Verken Grunnloven eller internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter regulerer hvor en domfelt skal sone sin straff, eller legger forbud mot iverksettelse av straffen i andre stater enn den staten som har ansvaret for straffegjennomføringen.

Flere høringsinstanser har imidlertid etterlyst en nærmere vurdering av forholdet til menneskerettighetene. *Sivilombudsmannen* påpeker blant annet at innsattes rettigheter etter FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter ikke er berørt, og etterlyser en nærmere vurdering av om formålet med forslaget står i forhold til hensynet til individuelle rettigheter.

Departementet vil understreke at det er en grunnleggende forutsetning for å inngå en avtale om straffegjennomføring i en annen stat at dette ikke skal innebære et inngrep i de innsattes menneskerettigheter. Norske myndigheter er forpliktet til å sikre og respektere rettighetene til innsatte som soner i en annen stat på samme måte som for innsatte i norske fengsler.

Skal Norge inngå avtale om leie av fengselsplasser i en annen stat, er det videre en grunnleggende forutsetning at norsk straffegjennomføringslov skal gjelde for straffegjennomføringen i fengselet og at de innsatte skal ha de rettigheter som følger av loven og et likeverdig tilbud som innsatte i fengsel i Norge.

Det er videre en forutsetning for en eventuell leieavtale med en annen stat at de fysiske forholdene i det aktuelle fengselet er tilfredsstillende og ikke avviker i stor grad fra norsk standard.

Når det gjelder retten til helse, viser departementet til at forslaget til ny § 1 a tredje ledd i straffegjennomføringsloven uttrykkelig slår fast at norske myndigheter har et ansvar for å sørge for at de innsatte gis et tilbud som er likeverdig med det som gis innsatte i norske fengsler. Kriminalomsorgen er ansvarlig for å sørge for at de innsattes rettigheter på dette området sikres, selv om de konkrete tjenestene ytes av helsepersonell i mottakerstaten. Det vises til redegjørelsen i punkt 5.3.

I det følgende omtales enkelte andre generelle menneskerettslige problemstillinger knyttet til lovforslaget.

4.2 Forbudet mot diskriminering

Grunnloven § 98 stadfester at alle er like for loven og at intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.

Likhetsprinsippet i Grunnloven setter en skranke for både Stortingets lovgivning og forvaltningens myndighetsutøvelse. Lovgiver kan ikke vedta regler som usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandler enkeltindivider eller grupper i samfunnet. Ved utøvelse av offentlig myndighet kan norske myndigheter ikke forskjellsbehandle enkeltindivider eller grupper, med mindre det er saklig grunn til det.

Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 14 fastsetter et forbud mot diskriminering på grunn av kjønn, rase, hudfarge, språk, religion, politisk eller annen mening, nasjonal eller sosial opprinnelse, tilknytning til en nasjonal minoritet, eiendom, fødsel eller noe annet forhold. Tilsvarende bestemmelse finnes i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 2 (1). Det følger av de nevnte konvensjonsartikler at staten skal sørge for at rettighetene som er gitt i konvensjonene respekteres og sikres uten forskjellsbehandling.

SP artikkel 26 angir et selvstendig diskrimineringsforbud på generelt grunnlag. Bestemmelsen fastslår at alle er like for loven og, uten noen form for forskjellsbehandling, har rett til lik beskyttelse av loven. Lovgivningen skal forby enhver form for forskjellsbehandling og sikre alle likeverdig og effektiv beskyttelse mot forskjellsbehandling på grunn av rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller stilling for øvrig.

For at en ordning med overføring av innsatte til straffegjennomføring i et fengsel som Norge leier i en annen stat ikke skal komme i konflikt med likhetsprinsippet i Grunnloven, norsk diskrimineringslovgivning eller diskrimineringsbestem-

melsene i EMK, SP og FN's rasediskrimineringskonvensjon (CERD), mener departementet at utgangspunktet bør være at både norske og utenlandske innsatte skal kunne overføres.

Det skal tilrettelegges for at innsatte som har lovfestede rettigheter til forskjellige offentlige tjenester, skal ha krav på et likeverdig tilbud som ytes ved kjøp av aktuelle tjenester i mottakerstaten. Det skal blant annet sørges for at innsatte som har behov for medisinsk behandling og oppfølging, herunder behandling for psykiske lidelser, får dette i god tid og i tilstrekkelig grad. Innsatte med behandlingsbehov som ikke kan følges opp på en forsvarlig og tilstrekkelig måte i et fengsel som Norge leier, skal ikke overføres. Det må også tilrettelegges for tilfeller der den innsatte transporteres tilbake til Norge for å motta helsetjenester.

Det kan også tenkes tilfeller der mottakerstaten ikke kan tilrettelegge for visse typer av rettigheter som følger av norsk lov, som for eksempel opplæring etter lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova). Kriminalomsorgen må da påse at innsatte som har slike rettigheter og vil benytte seg av dem, ikke blir overført til straffegjennomføring i en annen stat.

Innsatte som gjennomfører straff i et fengsel som Norge leier i en annen stat, vil ha de samme rettigheter som innsatte i fengsler i Norge. Dette gjelder for eksempel aktivisering, felleskap med andre innsatte, lufting, fritidsaktiviteter, dagpenger, gratis og variert kost, mulighet til innkjøp av mat og nødvendige artikler, bruk av fjernsyn og radio, besøk, postsending samt telefoni.

Innsatte skal ikke pålegges flere eller tyngre plikter enn om de hadde gjennomført straffen i et fengsel i Norge. Dette gjelder for eksempel plikten til aktivitet på dagtid, rus- og alkoholavholdelse, til å la seg visitere og til avgivelse av urin- og utåndingsprøver. Bruk av tvangsmidler skal ha hjemmel i norsk lov.

4.3 Retten til privatliv og familieliv

Mulighet for å motta besøk fra familie og nettverk er ansett som viktig for innsattes rehabilitering. Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barne-lova) § 42 hjemler barns rett til samvær med begge sine foreldre, og kontakten mellom foreldre og barn er også spesielt vernet av FN's barnekonvensjon artikkel 9.

Grunnloven § 102 første ledd første punkt fastslår at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. Til-

svarende bestemmelse finnes i EMK artikkel 8, som lyder:

- «1. Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.
2. Det skal ikke skje noen inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne retten unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.»

Vernet etter EMK artikkel 8 (1) er ikke absolutt og kan fravikes dersom vilkårene i EMK artikkel 8 (2) er oppfylt. Inngrepet må ha hjemmel i lov og et relevant formål, samt være nødvendig i et demokratisk samfunn. I det siste vilkåret ligger det også et forholdsmessighetskrav, altså at det skal være en balanse mellom målene og virkemidlene. Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har ved flere avgjørelser uttalt at staten i denne sammenhengen har en viss skjønnsmargin.

Innsattes mulighet til samvær med familie og barn vil alltid bli begrenset når man er innsatt i fengsel. Dette vil gjelde ved gjennomføring av fengselsstraff både i Norge og i utlandet. Innsattes muligheter til å opprettholde jevnlig kontakt med barn under 18 år vil være et svært viktig moment ved vurderingen av hvem som kan overføres, slik at både barnets og innsattes rettigheter ivaretas. Det er imidlertid også store geografiske avstander i Norge og ikke alle har mulighet til å gjennomføre fengselsstraffen i nærheten av familie og annet nettverk. Hvorvidt det vil være et uforholdsmessig inngrep å gjennomføre fengselsstraff i en annen stat, er derfor avhengig av en konkret vurdering hvor for eksempel barnas alder, sosiale og helsemessige forhold knyttet både til innsatte og pårørende, soningsstatus og dommens lengde, skal tas i betraktning.

Innsatte vil under straffegjennomføringen i annen stat, i tråd med EMK artikkel 8 nr. 1, også ha lik rett til korrespondanse og telefonering til for eksempel familie og forsvarer mv. som i Norge.

4.4 Spørsmål om forbud mot utvisning etter Grunnloven § 106

Juss-Buss hevder i sin høringsuttalelse at forslaget til straffegjennomføring i annen stat strider mot

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

Grunnloven § 106 annet ledd annet punktum. Spørsmålet om forbud mot utvisning berøres også av *Advokatforeningen, Den norske legeforening og Rettspolitisk forening*. I Grunnloven § 106 annet ledd annet punktum står det:

«Norske statsborgere kan ikke nektes adgang til riket».

En tilsvarende bestemmelse finnes i EMK fjerde tilleggsprotokoll artikkel 3.

Bestemmelsene innebærer et forbud mot at norske statsborgere utvises fra landet, jf. også utlendingsloven § 69. Grunnloven er imidlertid ikke til hinder for at norske statsborgere utleveres for strafforfølgning i andre stater, se Dokument 16 (2011–2012) punkt 34.2.4 s. 202. EMK tolkes på samme måte, se Kjølbros, *Den europeiske menneskerettighedskonvention*, 3. udgave (2010) s.1003.

Etter departementets syn kan overføring i tråd med en avtale om leie av fengselsplasser ikke anses som en utvisning i Grunnlovens eller EMKs forstand. Det sentrale elementet ved en utvisning er at enhver tillatelse til opphold opphører, og at den utviste personen nektes innreise i Norge, jf. utlendingsloven § 71. Overføring etter forslaget til ny § 1 a i straffegjennomføringsloven har ingen konsekvenser for den innsattes rett til opphold i Norge, og personen vil etter endt soning stå fritt til å returnere til riket. Dersom den innsatte skulle rømme eller på annen måte søke å unndra seg gjennomføring av straffen i den andre staten, vil han ikke kunne nektes innreise i Norge. Videre vil den innsatte under straffegjennomføring i en annen stat etter forslaget til § 1 a være under norsk jurisdiksjon.

5 Lovforslaget

5.1 Hjemmel for straffegjennomføring i annen stat, jf. utkast til ny § 1 a første ledd

5.1.1 Gjeldende rett

Straffegjennomføringsloven § 1 gjelder for gjennomføring av fengselsstraff, strafferettslige særreaksjoner, forvaring, samfunnsstraff, varetektsfengsling og for gjennomføring av andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov. Loven har ingen bestemmelser om stedlig virkeområde, men det er naturlig å fortolke den slik at den gjelder for straffegjennomføring i Norge. Det antas derfor at det er behov for en presisering i straffegjennomføringsloven for at ubetinget fengselsstraff skal kunne gjennomføres i en annen stat som Norge har inngått avtale med.

5.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslår departementet å endre straffegjennomføringsloven slik at den gir hjemmel til å gjennomføre ubetingede fengselsstraffer i en annen stat som Norge har inngått avtale med. Lovforslaget er i tråd med legalitetsprinsippet om at inngrep i borgernes rettssfære krever hjemmel i lov. Departementet understreker at en generell hjemmel ikke innebærer at straff kan gjennomføres i hvilken som helst stat. Forutsetningen etter ordlyden er at det må være en stat som Norge har inngått avtale med. Inngåelse av en slik avtale vil kreve Stortingets samtykke. Videre er det mange begrensninger knyttet til hvilken stat det kan være aktuelt å leie fengselsplasser i. Det vil være en forutsetning at det er en stat som etter Norges vurdering ivaretar grunnleggende rettssikkerhetsgarantier. I tillegg vil geografien sette naturlige begrensninger. Videre må for eksempel bygninger og innholdet i straffegjennomføringen tilfredsstillende kravene som stilles i den norske straffegjennomføringsloven. Den innsatte må også få et likeverdig tilbud når det gjelder innholdet i straffegjennomføringen, herunder et likeverdig helsetilbud.

5.1.3 Høringsinstansenes syn

Kriminalomsorgsdirektoratet viser til at forslagets første ledd gir hjemmel for at norsk straffegjennomføring kan foregå i en annen stat. Om hjemmel til å overføre innsatte uttaler direktoratet følgende:

«Overføring mellom fengsler og gjennomføringsformer reguleres av straffegjennomføringsloven § 14. Flere av kriminalomsorgens regioner er av den oppfatning at § 14 ikke inneholder tilstrekkelig klar hjemmel for å kunne overføre domfelte til soning i en annen stat. KDI er ikke enig i denne vurderingen, og etter direktoratets syn vil § 14 gi et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag.»

Flere høringsinstanser, blant annet *Juss-Buss*, *Norsk Fengsel- og Friomsorgsforbund* og *WayBack* er kritiske til at innsatte kan overføres til straffegjennomføring i en annen stat uten samtykke.

Det er også mange høringsinstanser som omtaler målgruppen som er nevnt i departementets høringsnotat. Flere høringsinstanser savner en tydeligere regulering, enten ved lov eller forskrift, av målgruppen for straffegjennomføring i annen stat. *Sivilombudsmannen* uttaler at de ikke kan se at departementet i tilstrekkelig grad har klargjort hvem som befinner seg i målgruppen og viser også til at det er uklart hvilken betydning en overføring til straffegjennomføring i en annen stat vil få for innsatte med barn.

Barneombudet, *Advokatforeningen* og *Redd Barna* nevner særlig overføring av innsatte under 18 år. Barneombudet mener at mindreårige i fengsel ikke skal kunne overføres til soning i utlandet og at dette bør fremgå klart av loven.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at personer som er domfelt for straffbare handlinger som faller inn under PSTs ansvarsområde ikke bør overføres til straffegjennomføring i en annen stat, og at dette bør reguleres i lov eller forskrift. Til høringsnotatet uttaler PST følgende:

«For å unngå å avsløre om PST har forebyggende saker mot domfelte bør det fremgå av lov eller forskrift at personer domfelt for straffbare handlinger som faller innunder PSTs ansvarsområde ikke skal inngå i en slik foreslått ordning.»

5.1.4 Departementets vurdering

Forslag til ny § 1 a første og annet ledd gir hjemmel til at straff kan gjennomføres i en annen stat som Norge har inngått avtale med og sikrer at straffegjennomføringsloven gjelder for straffegjennomføringen. Departementet presiserer at det bare er ubetinget fengselsstraff som gjennomføres i et *fengsel*, som vil kunne være gjenstand for en avtale med en annen stat.

Mange høringsinstanser har omtalt tvangsoverføring av innsatte til straffegjennomføring i annen stat. Departementet presiserer at lovutkastet § 1 a første og annet ledd innebærer at straffegjennomføringslovens regler gjelder fullt ut for straffegjennomføring i annen stat, med de unntak som fremgår av lovutkastet § 1 a tredje og fjerde ledd. Dette innebærer at domfelte både kan innsettes direkte i eller overføres til et leid fengsel i en annen stat.

Hjemmel for overføring av innsatte til et fengsel i en annen stat som Norge har inngått avtale med, vil dermed følge av de vanlige reglene i straffegjennomføringsloven § 14 om overføring av innsatte mellom fengsler. Det vil også kunne være aktuelt med nyinnsettelse etter straffegjennomføringsloven § 11.

I praksis antar departementet at det vil være mest aktuelt å overføre innsatte etter straffegjennomføringsloven § 14 første ledd bokstav e. Etter denne bestemmelsen kan kriminalomsorgen overføre en innsatt til et annet fengsel dersom «plassmangel gjør det nødvendig». Departementet mener at denne hjemmelen er dekkende, men presiserer at det må være en individuell vurdering av hver enkelt innsatt.

Flere høringsinstanser har også pekt på behovet for å klargjøre hvem som er i målgruppen som kan gjennomføre straff i en annen stat. Departementet understreker at målgruppen vil kunne variere avhengig av hvilket land det inngås avtale med, og forholdene rundt det konkrete fengselet. Målgruppen vil også i stor grad være avhengig av vilkårene i avtalen som er inngått med den andre staten. Avtalen med Nederland setter blant annet begrensninger ved at innsatte under 18 år, kvinner

og nederlandske borgere, ikke kan overføres til fengselet. For en nærmere redegjørelse av målgruppen til fengselet i Nederland, se punkt 6.4.3.

Departementet presiserer at innsatte under 18 år ikke skal kunne overføres til straffegjennomføring i en annen stat. Barneombudet foreslår å lovfeste dette forbudet. Departementet mener at en lovfesting ikke er nødvendig, men vil vurdere å regulere dette i forskrift.

Ved avtaler som Norge inngår om leie av fengselskapasitet i en annen stat skal det tas særskilt hensyn til barn av innsatte. Innsatte som har jevnlig besøk av barn under 18 år som de ellers har regelmessig omsorg for, er ikke egnet for straffegjennomføring i en annen stat. Beslutning om overføring må avgjøres etter en konkret vurdering hvor barnets beste særlig vektlegges, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1 og barnelova § 48.

Det skal også tas hensyn til den innsattes helsetilstand. Er den innsattes helsetilstand av en slik karakter at det kreves oppfølging som ikke kan gis av den andre staten under straffegjennomføringen, skal den innsatte ikke overføres.

Flere av høringsinstansene etterlyser en tydeligere regulering, enten ved lov eller forskrift, av målgruppen for straffegjennomføring i annen stat. Departementets oppfatning er at det vil være vanskelig å lovfeste en konkret målgruppe da det er behov for en viss fleksibilitet avhengig av hvilket land det inngås avtale med og omstendighetene forøvrig. Departementet vil vurdere å gi nærmere regler i forskrift om målgruppen i tilknytning til avtalen mellom Norge og Nederland.

Departementet vil avslutningsvis understreke at man ønsker å legge til rette for frivillige overføringer så langt dette er mulig.

5.2 Domfeltes rettigheter og plikter, jf. utkast til ny § 1 a annet ledd

5.2.1 Gjeldende rett

Etter straffegjennomføringsloven § 4 har innsatte i norske fengsler samme rettigheter og forpliktelser etter annen lovgivning som befolkningen ellers i samfunnet. Kriminalomsorgen skal gjennom samarbeid med andre offentlige etater legge til rette for at domfelte får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på. Dette innebærer at det er det ordinære helsevesenet, utdanningsmyndighetene, NAV mv. som også leverer tjenester til innsatte i fengsel.

5.2.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslår departementet en uttrykkelig hjemmel om at domfelte som gjennomfører straff i en annen stat som Norge har inngått avtale med, er å anse som innsatt i fengsel i Norge og skal ha likeverdige rettigheter og plikter som følge av dette. Kriminalomsorgen må sørge for at innsatte ytes tjenester de har krav på innenfor andre forvaltningsområder, selv om straffen gjennomføres utenfor Norges grenser. Dette innebærer blant annet at innsatte beholder sitt medlemskap i folketrygden, jf. lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 2-17, og at de må sikres blant annet rett til opplæring og utdanning, helsehjelp, sosiale ytelser og trygdeytelser under fengselsoppholdet.

Likeverdigheten skal veies opp mot det tilbudet den innsatte ville hatt rett til dersom straffegjennomføringen hadde funnet sted i Norge. Ved leie av fengselsplasser i en annen stat, vil den praktiske gjennomføringen av rettighetene og pliktene kunne variere, og kriminalomsorgen vil i stor grad måtte basere seg på kjøp av disse tjenestene. Lovforslaget beskrevet i høringsnotatet forutsetter at kjøp av ulike tjenester innebærer at tjenestene må oppfylle samme krav til kvalitet og forsvarlighet som tilsvarende tjenester som ytes av kriminalomsorgens forvaltningssamarbeidspartnere i Norge. Dette hensynet gjør seg gjeldende for eksempel for bibliotekstjenester, hvor det også kan være hensiktsmessig å kjøpe tjenester på stedet.

5.2.3 Høringsinstansenes syn

De fleste av høringsinstansene støtter forslaget om at det gjøres klart at innsatte skal anses som innsatt i fengsel i Norge, med samme rettigheter og plikter. Det er likevel mange som stiller spørsmål til hva som menes med «likeverdig» og hvordan likeverdigheten skal måles og ivaretas.

Kulturdepartementet mener at det er viktig at innsatte som gjennomfører straff i en annen stat får et bibliotekstilbud som er, så godt det lar seg gjøre, likt eller tilsvarende det som gis i norske fengsler. Det samme mener *Nasjonallbiblioteket*, som uttaler:

«Fra Nasjonalbibliotekets ståsted ser vi at dette omfatter en rett til bibliotekstjenester på lik linje med innsatte ved norske fengsler. Nasjonalbiblioteket legger til grunn at departementet oppretter eller tilpasser den utenlandske bibliotekstjenesten slik at de innsatte faktisk får et likt tilbud.»

Fylkesmannen i Hordaland mener det er positivt at det er et mål om likeverdige rettigheter og plikter, men stiller spørsmål til om dette er mulig når man ikke kan overføre det norske systemet og systemtenkningen som ligger til grunn for den norske kriminalomsorgen og importmodellen.

Utlendingsdirektoratet (UDI) og *Politidirektoratet* har merknader som gjelder forholdet til lov 15. mai 2008 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). UDI viser til at utlendingslovens § 6 om stedlig virkeområde fastslår at utlendingsloven gjelder for «riket». UDI uttaler videre:

«Siden forslag til ny § 1a i straffegjennomføringsloven fastslår at domfelte som gjennomfører straff i annen stat, er å anse som innsatt i fengsel i Norge og skal ha likeverdige rettigheter og plikter som følge av dette, stiller vi spørsmål om rettigheter og plikter etter utlendingsloven gjelder fullt ut for domfelte som skal gjennomføre straff i utlandet. Vi mener det er behov for å tydeliggjøre hvordan rettigheter og plikter etter utlendingsloven blir påvirket av straffegjennomføring i annen stat, særlig i forbindelse med utvisningssaker.

UDI savner for øvrig en vurdering av hvordan bruk av soningsplasser i utlandet vil kunne påvirke arbeidet med assistert retur og tvangsretur for den gruppen straffedømte som ikke har oppholdstillatelse i Norge etter endt soning.»

5.2.4 Departementets vurdering

Departementet mener at det må være et grunnleggende utgangspunkt for inngåelse av avtale om leie av fengselsplasser i en annen stat, at de innsatte regnes som innsatt i fengsel i Norge. Departementet registrerer at flere høringsinstanser er positive til at innsatte skal ha likeverdige rettigheter og plikter, men at noen reiser spørsmål til hva som menes med «likeverdig». I ettertid ser departementet at ordet «likeverdig» kan skape usikkerhet, blant annet om hvem som bestemmer hva som er likeverdig og i hvilken grad de innsatte faktisk vil beholde rettighetene sine. Samtidig er det påpekt at lovforslagets første setning i tredje ledd virker overflødig, ved at den samme formuleringen benyttes begge steder.

Etter en ny vurdering foreslår departementet derfor å endre ordlyden i bestemmelsen. Forslag til ny § 1 a annet ledd lyder nå:

«Domfelte som gjennomfører straff i annen stat etter første ledd, er å anse som innsatt i fengsel i Norge og skal, med de presiseringer som følger av tredje ledd, ha de rettigheter og plikter som følger av dette.»

Hensikten med å endre ordlyden er å gjøre bestemmelsen tydeligere. Domfelte skal ikke miste sine rettigheter og plikter etter straffegjennomføringsloven eller annen lovgivning under straffegjennomføringen i annen stat. Domfelte vil blant annet beholde sitt medlemskap i folketrygden, jf. folketrygdloven § 2-17.

I noen tilfeller vil det være behov for å kjøpe tjenester i den staten som Norge inngår leieavtale med for å ivareta domfeltes rettigheter og plikter. Dette kan for eksempel være rett til bibliotekstilbud eller religiøse tjenester. Etter departementets syn er rett til helsetjenester særskilt viktig og er noe som nødvendiggjør en særlig regulering, jf. forslag til ny § 1 a tredje ledd.

Behovet for å kjøpe andre typer tjenester av den andre staten må vurderes konkret ut fra tilbudet og forholdene for øvrig i mottakerstaten. Ordningen vil kunne innebære avvik fra straffegjennomføringsloven § 4 og prinsippet om at ansvarlige offentlige etater skal sørge for de tjenester som innsatte har krav på (forvaltningssamarbeidsmodellen). Det vises her til punkt 5.4.3 der departementet foreslår at det i forskrift kan gjøres unntak fra straffegjennomføringsloven § 4.

Dersom kriminalomsorgen vil kjøpe tjenester fra mottakerstaten, må tjenestene kvalitetssikres av norske myndigheter. Det sentrale i denne vurderingen vil være hvorvidt tjenestene oppfyller samme krav til kvalitet og forsvarlighet som tilsvarende tjenester i Norge.

Det kan tenkes tilfeller der det vil være vanskelig å oppfylle kravene til kvalitet og forsvarlighet på tjenester som innsatte har rett på. Dersom et fengsel i en annen stat ikke kan gi innsatte de rettigheter eller plikter som følger av norsk lov, kan de innsatte ikke gjennomføre straffen i det aktuelle fengselet.

Departementet bemerker til UDIs høringsuttalelse at forslaget til ny § 1 a annet ledd innebærer at utlendinger som overføres til straffegjennomføring i en annen stat, skal ha tilsvarende rettigheter og plikter som de som gjennomfører straffen i Norge. Det innebærer at de rettigheter og plikter som følger av utlendingsloven også i utgangspunktet skal gjelde for domfelte utlendinger som gjennomfører straff i en annen stat.

For utenlandske innsatte som søker beskyttelse (asyl) under soningsoppholdet i en annen

stat, skal det legges til grunn at Dublin-forordningen gjelder, og det avgjøres etter forordningens regler hvilken stat som har det rettslige ansvaret for å realitetsbehandle asylsøknaden.

Utlendinger som er domfelt i Norge for straffbare handlinger vil bli vurdert utvist og eventuelt ilagt et fremtidig innreiseforbud (varig eller tidsbegrenset) av norske utlendingsmyndigheter. Praktiske spørsmål som oppstår knyttet til gjennomføring og ivaretagelse av utlendingers rettigheter og plikter etter utlendingsloven, som blant annet forkynning av forhåndsvarsel eller vedtak, bruk av tolk og lignende, må avklares av de berørte etater. Hvordan gruppen som gjennomfører straffen i en annen stat kan informeres om ordningen med assistert retur, vurderes nærmere av UDI, eventuelt i samarbeid med andre relevante aktører.

5.3 Særlig om retten til helsehjelp, jf. utkast til ny § 1 a tredje ledd

5.3.1 Forslaget i høringsnotatet

Hensynet til liv og helse står på mange måter i en særstilling når det gjelder de rettigheter innsatte har under straffegjennomføringen. Fordi det av praktiske grunner legges opp til en modell hvor helsetjenester i sin helhet vil bli kjøpt fra den staten man leier fengselsplasser i, mener departementet at det, som en presisering fra den bestemmelsen som foreslås i ny § 1 a annet ledd, er behov for et tredje ledd hvor det fastslås at kriminalomsorgen skal ha plikt til å sørge for at innsatte som er under norsk straffegjennomføring i et fengsel i en annen stat, får tilbud om helsetjenester som er likeverdige med de tjenestene de ville hatt krav på ved straffegjennomføring i Norge.

Når helsehjelpen ytes i mottakerstaten, vil ikke de norske reglene i lov 2. juli 1999 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) og lov 2. juli 1999 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) gjelde. Helsepersonell i mottakerstaten vil blant annet være underlagt dette landets regler for sin yrkesutøvelse. Det vil også være mottakerstatens regler for gjennomføring av helsehjelpen som vil gjelde, blant annet regler om pasienters rett til informasjon, samtykke til helsehjelp og klage. Videre vil det være mottakerstatens tilsynsorgan som har myndighet til å føre tilsyn med helsepersonellens yrkesutøvelse og gjennomføringen av helsehjelpen.

Kriminalomsorgen må sørge for at den innsatte enten gis forsvarlig helsehjelp i mottaker-

staten av likeverdig kvalitet som tilsvarende helsehjelp i Norge, eller at den innsatte tilbakestilles til Norge for videre straffegjennomføring og helsehjelp her. Dette innebærer at norske myndigheter, før det inngås avtale med annen stat om leie av fengselsplasser, må undersøke om helsetjenesten i den aktuelle staten faktisk kan levere et forsvarlig og likeverdig tilbud.

Departementet foreslår at Statens helsetilsyn skal føre tilsyn med at staten oppfyller sin forpliktelse til å sørge for at de domfelte som gjennomfører straff i annen stat får tilbud om helsehjelp som er likeverdig med det tilbudet de ville hatt krav på ved straffegjennomføring i Norge. Reglene i lov 30. mars 1984 om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten m.m. (helsetilsynsloven) skal gjelde tilsvarende for utøvelsen av dette tilsynet. Dette innebærer blant annet tilsyn med at kriminalomsorgen inngår tilstrekkelige og tilfredsstillende avtaler om kjøp av helsetjenester. Helsetilsynet kan gi pålegg til Kriminalomsorgsdirektoratet etter helsetilsynsloven § 5.

Det vil være Kriminalomsorgsdirektoratet som er gjenstand for Helsetilsynets tilsyn og som derfor må gi den informasjon som tilsynet trenger for å kunne gjøre sine vurderinger. Departementet foreslår en bestemmelse som pålegger kriminalomsorgen å gi nødvendig informasjon til Helsetilsynet, jf. lovutkastet § 1 a tredje ledd femte setning. Det kan være informasjon om hvilke avtaler som er inngått om kjøp av helsetjenester, blant annet antall og kompetanse hos helsepersonellet som er tilgjengelig i fengselet og hvilket helsetilbud som skal gis ved akutt behov for spesialisthelsetjeneste. Det kan også være informasjon om hvilke rutiner kriminalomsorgen har for å vurdere når en innsatt skal overføres tilbake til Norge på grunn av behov for helsehjelp og rutiner for hvordan hjemtransporten i slike tilfeller skal foregå.

Dersom en domfelt som gjennomfører straff i en annen stat mener helsehjelpen han eller hun har fått tilbud om ikke er likeverdig med den helsehjelpen vedkommende ville hatt krav på ved soning i Norge, skal han eller hun etter forslaget kunne klage til Fylkesmannen etter reglene i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 7. Kriminalomsorgsdirektoratet er på vegne av staten ansvarlig for at denne rettigheten oppfylles. Klagen skal derfor sendes Kriminalomsorgsdirektoratet, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-2 første ledd. Fylkesmannen kan be om informasjon fra kriminalomsorgen til behandlingen av klagen, jf. lovforslaget § 1 a tredje ledd femte setning, men kan ikke pålegge helsepersonell i en annen stat å gi opplysninger til klagebehandlingen. Innhenting

av informasjon om helsetilbudet utover det som kriminalomsorgen kan gi, må derfor baseres på samtykke fra klager, for eksempel i form av kopi av den innsattes journal. Dersom klagen fører frem, vil Kriminalomsorgsdirektoratet være ansvarlig for å sørge for at forholdene rettes opp.

Klage på utførelsen av de konkrete helsetjenestene som ytes i mottakerstaten vil imidlertid etter forslaget måtte gå til mottakerstatens klagemyndigheter og behandles etter dette landets lovgivning.

Lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader (pasientskadeloven) regulerer erstatningsansvar og rett til erstatning ved tap på grunn av pasientskade. Det følger av loven § 19 at skader ved helsetjenester som mottas i utlandet er omfattet av lovens reguleringer blant annet dersom dette er helsetjenester som gis «etter oppdrag fra norske myndigheter, og som det offentlige helt eller delvis bekoster». Dette vil være tilfelle for eventuelle skader ved helsetjenester som den norske stat kjøper til innsatte som gjennomfører straff i et annet land.

5.3.2 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser, blant annet *Sivilombudsmannen*, *Kriminalomsorgsdirektoratet*, *Helsedirektoratet*, *Statens Helsetilsyn*, *Pasientskadenemnda*, *Norsk sykepleierforbund*, *Rettspolitisk forening* og *Juss-Buss* har uttalt seg om retten til helsehjelp for domfelte som gjennomfører straff i en annen stat.

Helsedirektoratet gir sin tilslutning til at domfelte som overføres til straffegjennomføring i et annet land, skal få helsehjelp av like god kvalitet og med samme krav til forsvarlighet som ved straffegjennomføring i Norge. Dette forutsatt at den innsattes rettigheter etter pasient- og brukerrettighetsloven og annen helselovgivning oppfylles i soningslandet.

Statens helsetilsyn mener at lovforslagets ordlyd bør gjennomgås. Det vises til at bestemmelsens ordlyd kan gi inntrykk av at Statens helsetilsyn kan føre tilsyn med selve ytelsen av helsetjenester, og at Fylkesmannen kan behandle klager på samme måte som ved andre klager i henhold til pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 7.

Sivilombudsmannen savner en beskrivelse av hvordan språkutfordringene skal håndteres. Om innsattes muligheter til å ivareta sine interesser uttales det:

«For klager over utenlandsk helsepersonells ytelse av helsetjenester, må innsatte forholde seg til mottakerstatens lovgivning. Det er ikke

drøftet hvordan innsatte skal kunne ivareta sine interesser uten å beherske språket eller kunne forventes å ha kunnskap om mottakerstatens regelverk.»

Helsedirektoratet peker også på språkutfordringene og behovet for tolk:

«I avtalene med soningslandet må det presiseres at det er en forutsetning for leveranse av slike helsetjenester at tjenestene i soningslandet må være organisert slik at den innsatte mottar tilpasset og forståelig informasjon om helsehjelpen som tilbys, og at det skal benyttes kvalifisert tolk når det er nødvendig med tolk for å gi den informasjonen pasienten har krav på og behov for. Å benytte kvalifisert tolk og å inneha nødvendig kompetanse i bruk av tolk, er avgjørende for å kunne yte forsvarlig helse- og omsorgstjenester når det er en språkbarriere. Det må fremgå av avtalen at det er tilstrekkelig tilgang på kvalifiserte tolker.»

5.3.3 Departementets vurdering

Kriminalomsorgen skal sørge for at domfelte som gjennomfører straff i en annen stat som Norge har inngått avtale med, får tilbud om helsehjelp som er likeverdig med det tilbudet domfelte ville ha krav på ved straffegjennomføring i Norge.

Ved inngåelse av avtale med en annen stat om leie av fengselskapasitet, må tilgang til helsetjenester utredes særskilt. Helsetjenester som eventuelt kjøpes av den andre staten, skal være «likeverdig» som tilbudet i Norge. Dette innebærer at norske myndigheter, før det inngås avtale med annen stat om leie av fengselsplasser, må undersøke om helsetjenesten i den aktuelle staten faktisk kan levere et forsvarlig og likeverdig tilbud. Det vises her til avtalen mellom Norge og Nederland der Helsedirektoratet har vært på befaring i helseavdelingen i fengselet og bistått kriminalomsorgen med vurdering av hvorvidt helsetilbudet i fengselet er likeverdig med tilbudet i Norge. Se punkt 6.4.6.

Departementet understreker at domfelte som er under behandling hos spesialisthelsetjenesten, som utgangspunkt ikke skal overføres til et fengsel i en annen stat.

Om tilsyn merker departementet seg Statens helsetilsyns uttalelse om at lovforslagets ordlyd om tilsyn bør gjennomgås. Som Statens helsetilsyn selv påpeker, vil de ikke ha myndighet til å føre tilsyn med helsetjeneste eller helsepersonell i en annen stat. Etter departementets syn er det

derfor ikke behov for en ytterligere lovregulering om dette. Videre følger det av lovbestemmelsens ordlyd at Statens helsetilsyn har ansvar for å føre tilsyn med kriminalomsorgens forpliktelse «etter bestemmelsen her», nemlig plikten til å sørge for at domfelte får tilbud om helsehjelp som er likeverdig med det tilbudet han ville hatt krav på ved straffegjennomføring i Norge, jf. bestemmelsens tredje ledd første setning.

Statens helsetilsyn skal så langt ansvaret til kriminalomsorgen strekker seg, undersøke om kriminalomsorgen gjennom avtale og på andre måter ved planlegging, evaluering og oppfølging følger opp sitt «sørge-for-ansvar» for et likeverdig tilbud om helsehjelp.

Departementet viser til Sivilombudsmannens uttalelse der det uttrykkes bekymring for innsattes muligheter til å klage på den enkelte helsetjeneste eller mottakerstatens helsepersonell, på grunn av språkproblemer, og utilstrekkelig kunnskap om det lokale helsesystemet og aktuelle klagemuligheter. Til dette vil departementet bemerke at det er viktig at kriminalomsorgen sørger for at det gis nødvendig informasjon til innsatte om helsetilbudet og hvilke klagemuligheter som finnes, på et språk som den innsatte forstår.

5.4 Forskriftshjemmel for unntak, jf. utkast til ny § 1 a fjerde ledd

5.4.1 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet en forskriftshjemmel som gir mulighet til å fastsette de unntak fra straffegjennomføringsloven som er nødvendige for at straff skal kunne gjennomføres i annen stat. Det ble understreket at det ikke er hvilke som helst «forhold» som kan begrunne unntak fra straffegjennomføringsloven. Blant annet setter Grunnloven og EMK skranker for hvilke unntak som kan aksepteres. I den grad mottakerstatens regler anvendes i stedet for norske, antas det at de må holde seg innenfor de rammene som oppstilles i norsk lovgivning på tilsvarende område.

Det ble i høringsnotatet gitt uttrykk for en viss tvil knyttet til hvorvidt det foreslåtte hjemmelsgrunnlaget gir en for vid adgang til å fastsette unntak.

5.4.2 Høringsinstansenes syn

Mange høringsinstanser, blant annet *Sivilombudsmannen*, *Advokatforeningen*, *Helsedirektoratet*,

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

Rettspolitisk forening, Juss-Buss, Kriminalomsorgens Yrkesforbund og WayBack påpeker at det er uheldig om det gis en generell adgang til å gjøre unntak fra straffegjennomføringsloven i forskrifts form.

Til dette spørsmålet uttaler Sivilombudsmannen følgende:

«Sivilombudsmannen vil bemerke at et slikt forslag ville innebære at departementet gis en meget vidtgående myndighet til å gjøre unntak fra loven på et rettsområde som regulerer en inngripende form for statlig myndighetsutøvelse. Det er et viktig prinsipp at unntak fra grunnleggende rettssikkerhetsgarantier vedtas i lovs form av Stortinget.»

Kriminalomsorgsdirektoratet er av den oppfatning at en slik adgang vil åpne for muligheter som kan bedre straffegjennomføringen for de innsatte, ved at man i forskrift kan fastsette unntak til gunst for den domfelte. Direktoratet legger til grunn at det er uaktuelt at denne adgangen brukes til å lempe på rettsikkerhetsgarantier eller bestemmelser av betydning for sikkerheten.

5.4.3 Departementets vurdering

Det vil av rettssikkerhetsmessige hensyn være en fordel å kunne lovfeste hvilke konkrete bestemmelser i straffegjennomføringsloven det kan gjøres unntak fra i forskrift. Dette vil imøtekomme kritiske innvendinger fra flere av høringsinstansene, som mener at høringsutkastet nærmest legger lovgivningsmyndighet til forvaltningen.

Etter en fornyet vurdering vil departementet derfor foreslå at det kan gjøres unntak fra straffegjennomføringsloven §§ 4, 7, 8 første ledd og 27 i forskrifts form. Dette er unntak som er aktuelle for implementering av avtalen mellom Norge og Nederland. Eventuelle avtaler med andre land vil kunne kreve andre unntak selv om det antas at de fire aktuelle bestemmelsene er praktiske også i forhold til eventuelle nye avtaler.

Straffegjennomføringsloven § 4 slår fast at kriminalomsorgen i samarbeid med andre offentlige etater skal legge til rette for at domfelte får de tjenester som de etter lovgivningen har krav på. Dette innebærer at for eksempel helsetjenester, opplæringstjenester og bibliotekstjenester ikke ytes av kriminalomsorgen, men av de offentlige etater som ellers tilbyr slike tjenester i samfunnet. Behovet for å kunne gjøre unntak fra straffegjennomføringsloven § 4 er begrunnet i at det kan være tjenester som av praktiske grunner ikke kan

leveres av de aktuelle etatene i Norge. Det understrekes at de innsatte skal ha krav på tjenester av like god kvalitet selv om disse kjøpes i en annen stat. En hjemmel til å kunne gjøre unntak fra straffegjennomføringsloven § 4 må derfor sammenholdes med lovforslagets § 1 a annet og tredje ledd.

Departementet foreslår videre at det kan fastsettes unntak fra straffegjennomføringsloven § 7, for så vidt gjelder anvendelsen av forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt for tilsatte i mottakerstaten. Det følger av straffegjennomføringsloven § 7 at forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder, med unntak av de bestemmelser som følger av bokstavene h) og i). Forvaltningsloven § 13 fastslår at «enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan», har taushetsplikt om det de i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om «noens personlige forhold». Tilsatte i mottakerstatens kriminalomsorg som arbeider i et fengsel som leies av Norge, vil utføre arbeid for den norske kriminalomsorgen, og de vil dermed i utgangspunktet være underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13. De vil også, som følge av sitt ansettelsesforhold i mottakerstaten, være underlagt taushetsplikt etter mottakerstatens lovgivning. Departementet legger til grunn at håndheving av taushetspliktbestemmelser i all hovedsak må foretas av mottakerstatens myndigheter. I tillegg kan det, avhengig av den nærmere utformingen av den konkrete avtalen om leie av fengselsplasser, oppstå behov for å unnta mottakerstatens tilsatte helt eller delvis fra den taushetsplikt som følger av forvaltningsloven § 13. En forutsetning for å fastsette unntak, vil være at den andre staten har tilsvarende regler om taushetsplikt som Norge og at de har mekanismer for å følge opp brudd på taushetsplikten. Se også redegjørelsen under punkt 5.6.4

Straffegjennomføringsloven § 8 første ledd omhandler blant annet krav om vandel for tilsatte i kriminalomsorgen. Tilsvarende gjelder for arbeidstakere som utfører arbeid som ledd i forvaltnings-samarbeidet. Ved en avtale om leie av fengselsplasser med en annen stat, vil mottakerstaten også stille med fengselsbetjenter. Mottakerstatens tilsatte er således ikke «tilsatt» av norsk kriminalomsorg. Etter departementets syn er det likevel nærliggende å tolke bestemmelsen slik at det kan foreligge et vandelskrav for mottakerstatens tilsatte fordi de utfører arbeid for kriminalomsorgen. Departementet foreslår derfor at det i forskrift kan gjøres unntak fra de norske reglene om vandel for tilsatte fra mottakerstaten. Det forutsettes imidlertid at mottakerstaten har egne vandelskrav.

Straffegjennomføringsloven § 27 regulerer undersøkelser av personer og gjenstander på fengselsområdet. Bestemmelsen gir kriminalomsorgen adgang til å undersøke personer og gjenstander med teknisk utstyr eller hund. En praktisk situasjon vil være å pålegge besøkende å passere gjennom en «metallportal» ved innkomst i fengselet. Etter tredje ledd kan advokater, offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatiske eller konsulære representanter bare pålegges slik undersøkelse i fengselsavdelinger med særlig høyt sikkerhetsnivå. Departementet legger til grunn at det kan være behov for å gi forskrift om unntak fra denne bestemmelsen ved en avtale med en annen stat, for eksempel som følge av andre sikkerhetsrutiner i den andre staten.

5.5 Tilsyn

5.5.1 Gjeldende rett

Bestemmelsen i straffegjennomføringsloven § 9 sier at det skal være et tilsynsråd tilknyttet hver av kriminalomsorgsregionene. Tilsynsrådene skal føre tilsyn med både fengslene og friomsorgskontorene innen kriminalomsorgsregionens grenser. Dette vil først og fremst innebære at rådet skal føre tilsyn med behandlingen av de domfelte og innsatte.

Tilsynsrådets medlemmer har rett til å inspisere fengslenes, overgangsboligenes og friomsorgskontorenes områder, bygninger og rom der de domfelte eller innsatte oppholder seg.

Nasjonal forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse ble opprettet våren 2014 som oppfølging av at Norge ratifiserte tilleggsprotokollen til FNs torturkonvensjon (OPCAT) sommeren 2013. Forebyggingsenheten har adgang til å besøke alle steder hvor personer er fratatt sin frihet, for å forebygge tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Besøkene kan skje både med og uten forhåndsvarsel. Forebyggingsenheten behandler ikke klager fra enkeltpersoner.

5.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Et fengsel som Norge leier i en annen stat, vil være administrativt underlagt et fengsel i Norge. Tilsynsrådet til den regionen som «moderfengselet» er underlagt, vil dermed også ha ansvar for å føre tilsyn med et fengsel eller en fengselsavdeling i en annen stat som er tilknyttet moderfengse-

let. Dette innebærer at tilsynsrådet skal føre tilsyn med behandlingen av domfelte og innsatte i fengselet, på samme måte som i Norge.

Sivilombudsmannen har som nevnt tidligere, etablert en egen avdeling, forebyggingsenheten, for å utføre tilsyn i forbindelse med Norges ratifikasjon av OPCAT. Ved å besøke politiarrester, fengsler, psykiatriske institusjoner og andre steder der mennesker er fratatt friheten, skal forebyggingsenheten bidra til å forebygge overgrep mot personer i lukkede institusjoner. Mandatet for arbeidet følger av tilleggsprotokollen til FNs torturkonvensjon, som Norge sluttet seg til 27. juni 2013.

Departementet uttalte i høringsnotatet at forebyggingsenheten hos Sivilombudsmannen også bør føre tilsyn med fengsler Norge leier i annen stat, på lik linje med norske fengsler. Begrunnelsen for dette er at straffegjennomføringen skal skje etter norsk regelverk og at norske myndigheter fullt ut har ansvar for at straffegjennomføringen skjer på en forsvarlig måte.

5.5.3 Høringsinstansenes syn

Sivilombudsmannen gir uttrykk for at forholdet mellom forebyggingsenheten og utenlandske besøksorganer bør utredes nærmere. I høringsuttalelsen påpekes følgende:

«Høringsnotatet inneholder imidlertid ingen drøftelse av forholdet til mottakerstatens besøksorgan etter OPCAT. Ombudsmannen anser det ikke som selvsagt at mottakerstatens besøksorgan vil legge til grunn at steder som leies av en fremmed stat, faller utenfor deres mandat. Ordlyden i protokollen og det forhold at jurisdiksjonen på flere vesentlige punkter vil være delt mellom to stater, taler for at mottakerstatens besøksorgan vil ha mandat til å foreta besøk på slike steder. Den foreslåtte hjemmel vil formodentlig skape situasjoner der forebyggingsenheter fra flere stater krever adgang til samme fengsel.»

Videre uttaler Sivilombudsmannen:

«På samme måte tar høringsbrevet ikke opp om det er behov for immunitet eller annen form for beskyttelse av ansatte som gjennomfører besøk utenfor Norges grenser som ledd i gjennomføringen av forebyggingsmandatet etter OPCAT. Dette er forhold som bør utredes nærmere.»

Norsk senter for menneskerettigheter ved UIO viser til at fysisk avstand i sammenheng med språk og kommunikasjonsvansker vil kunne medføre særlige utfordringer for norske myndigheter til å oppfylle nasjonale og internasjonale forpliktelser for å sikre tilgang til effektive rettsmidler så vel som tilsyn og overvåkning. *Kriminalomsorgens Yrkesforbund* mener at det bør etableres et eget kriminalomsorgstilsyn som rapporterer til Stortinget.

5.5.4 Departementets vurdering

Departementet registrer at Sivilombudsmannen etterlyser en nærmere redegjørelse og utredning av flere spørsmål om tilsyn, blant annet kompetanseforholdet mellom den norske forebyggingsenheten og det tilsvarende tilsynsorganet i mottakerstaten. Det påpekes også at det er et kompliserende spørsmål at deler av straffegjennomføringen står under norsk jurisdiksjon, mens andre elementer som transport og gjennomføring av helsetilbudet delvis styres av nederlandske myndigheter.

Sivilombudsmannen reiser flere prinsipielle spørsmål som må løses i forbindelse med hver enkelt avtale Norge eventuelt inngår. Departementet viser til redegjørelsen i punkt 6.4.9 om hvordan tilsynsfunksjonen håndteres i forholdet mellom Norge og Nederland.

5.6 Taushetsplikt og overføring av personlige opplysninger

5.6.1 Innledning

En avtale om gjennomføring av straff i annen stat vil som regel forutsette at kriminalomsorgen må utlevere enkelte personopplysninger til myndigheter i mottakerstaten. Det vil blant annet være nødvendig å utlevere enkelte personopplysninger knyttet til de domfelte som vurderes overført. Kompetent myndighet i mottakerstaten kan for eksempel ønske opplysninger om dommen, straffehistorikk, sikkerhetsmessige forhold mv. for å vurdere om de ikke vil akseptere at personen overføres til soning i henhold til avtalen.

Opplysninger som nevnt foran vil som utgangspunkt være taushetsbelagte, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd. For at slike opplysninger kan overføres til myndigheter i andre land, må de enten omfattes av et av unntakene i forvaltningsloven §§ 13 a flg., eller det må gis en særskilt hjemmel. Personopplysningsloven setter også grenser for hvilke opplysninger som kan overføres.

Forslaget om straffegjennomføring i en annen stat reiser også spørsmål om taushetsplikt for de tilsatte ved fengselet i mottakerstaten.

5.6.2 Utlevering av opplysninger til mottakerstatens myndigheter – forholdet til forvaltningsloven §§ 13 flg.

5.6.2.1 Gjeldende rett

De alminnelige reglene om taushetsplikt for den som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, fremgår av forvaltningsloven §§ 13 flg. Forvaltningsloven § 13 første ledd regulerer taushetsplikt for opplysninger som gjelder «noens personlige forhold». Det følger av straffegjennomføringsloven § 7 at forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder, med enkelte presiseringer og unntak, jf. § 7 bokstav h) og i).

Opplysninger om at en person har begått en straffbar handling eller er frihetsberøvet, vil som utgangspunkt være taushetsbelagte. Visse unntak fra taushetspliktbestemmelsene følger av forvaltningsloven §§ 13 a og b. Etter § 13 a nr. 1 er taushetsplikten ikke til hinder for at opplysningene videreformidles dersom den som har krav på taushet samtykker.

Etter § 13 b nr. 2 er taushetsplikt etter § 13 ikke til hinder for «at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll». Bestemmelsen åpner for unntak dersom det er nødvendig av hensyn til behandlingen av den enkelte sak. Bestemmelsen oppstiller ingen begrensninger med hensyn til hvem som kan motta opplysninger, og det legges til grunn at kriminalomsorgen med hjemmel i § 13 b nr. 2 har adgang til å gi opplysninger til en annen stats myndigheter, så lenge opplysningene utleveres «for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for».

Etter forvaltningsloven § 13 b nr. 5 er taushetsplikten ikke til hinder for «at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet og ellers slike opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningss grunnlag». Unntaket i forvaltningsloven § 13 b nr. 5 er i forarbeidene begrunnet blant annet i at beskyttelsesbehovet ikke anses å være særlig stort i forhold til andre offentlige organer som selv har taushetsplikt. Dette tyder på at lovgiver har forutsatt at bestemmelsen, i alle fall som et

utgangspunkt, kun ville åpne for kommunikasjon mellom organer underlagt taushetsplikt. Som hovedregel må derfor andre forvaltningsorganer forstås som andre norske forvaltningsorganer, jf. Lovavdelingens uttalelse 6. februar 1985 om skattemyndighetenes adgang til å bistå US Revenue Service med opplysninger fra norske registre. Lovavdelingen uttalte at overgivelse til utenlandske forvaltningsorganer «bare kan komme på tale i helt særegne situasjoner».

5.6.2.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet la departementet til grunn at gjeldende rett og unntakene i forvaltningsloven § 13 b ville gi tilstrekkelig hjemmel for utlevering av opplysninger i forbindelse med leie av fengselskapasitet i en annen stat, og at det ikke var behov for å gi en særskilt hjemmel for utlevering av opplysninger.

5.6.2.3 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene er det kun *Sivilombudsmanen* som har kommentert spørsmålet om taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 b og mulighetene for utlevering av opplysninger til utenlandske myndigheter:

«I høringsnotatet henvises det til forvaltningsloven § 13 nr. 5 som hjemmel for utlevering av opplysninger som ikke er helseopplysninger til et annet lands forvaltningsorganer. Bestemmelsen omtaler ikke utlevering av opplysninger til organer utenfor Norge. Det savnes en nærmere drøftelse av om bestemmelsen gir hjemmel for slik utlevering, eller om det burde gis en klar hjemmel for dette.»

5.6.2.4 Departementets vurdering

Som det fremgår av drøftelsen foran, er departementet enig med Sivilombudsmannen i at forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 som den klare hovedregel kun gir hjemmel for utlevering av taushetsbelagt informasjon til andre norske forvaltningsorganer. Det kan likevel ikke utelukkes at opplysninger kan overleveres til utenlandske forvaltningsorganer etter bestemmelsen. Et sentralt moment i denne vurderingen vil være i hvilken grad norske myndigheter har mulighet til å kontrollere at opplysningene blir behandlet på en forsvarlig måte. Det vil gjelde både muligheten til å undersøke regelverket i den aktuelle staten, og oppfølgingen i praksis. Ofte vil dette tilsi at opplysninger ikke kan gis ut.

Den mest praktiske hjemmelen for overføring av informasjon vil etter departementets syn være forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2. Når det gjelder opplysninger som er nødvendige for at myndighetene i mottakerstaten skal kunne vurdere om de ikke vil akseptere overføring av en bestemt innsatt, vil vilkåret i bestemmelsen om at opplysningene «brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for» være oppfylt. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 vil også gi grunnlag for en viss overføring av informasjon i forbindelse med transport av innsatte mv., for eksempel dersom informasjonen er nødvendig for å ivareta sikkerheten eller den innsattes rettigheter eller velferd under transport.

Dersom ingen av de øvrige unntakene i §§ 13 a og 13 b kommer til anvendelse, må utlevering av taushetsbelagte opplysninger baseres på samtykke fra den de gjelder, jf. § 13 a nr. 1.

Departementet fastholder på denne bakgrunn at det ikke er nødvendig å gi en særskilt hjemmel for utlevering av informasjon utover de unntakene fra taushetsplikten som følger av forvaltningslovens regler.

5.6.3 Forholdet til personopplysningsloven

5.6.3.1 Gjeldende rett

Behandling av personopplysninger krever et behandlingsgrunnlag. Behandlingsgrunnlaget kan være samtykke, lov- eller forskriftsregulering, eller at behandlingen er nødvendig for å oppfylle visse formål opplistet i lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) § 8. Behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen er regulert i straffegjennomføringsloven kapittel 1 A, som viser til at personopplysningsloven gjelder med utfyllende regler fastsatt i dette kapitlet. Straffegjennomføringsloven §§ 4b – 4e regulerer hvem som er behandlingsansvarlig, formålet med behandlingen av personopplysninger i kriminalomsorgen, hvilken personkrets kriminalomsorgen kan behandle personopplysninger om og krav om forskriftsregulering av en behandling.

Etter straffegjennomføringsloven § 4c kan kriminalomsorgen behandle personopplysninger som er *nødvendige* for å oppnå formålene opplistet i bestemmelsen bokstav a–f. Dette innebærer at kriminalomsorgen blant annet kan behandle personopplysninger som er nødvendig for å planlegge, administrere og gjennomføre straffereaksjoner og tvangsmidler (bokstav a), opprettholde

ro og orden og ivareta sikkerheten for ansatte, innsatte, domfelte og samfunnet for øvrig (bokstav b), samt sikre innsatte og domfelte tilfredsstillende forhold under gjennomføringen (bokstav c). § 4 e gir Kongen hjemmel til blant annet å gi forskrift om hvilke opplysningskategorier som kan registreres og adgangen til å utlevere opplysninger. Med hjemmel i denne bestemmelsen er det 20. september 2013 nr. 1099 gitt forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen.

Forskriften § 2 regulerer opplysningskategorier, herunder straffesaks- og soningsdata og politiopplysninger av betydning for straffegjennomføringen. Når det er nødvendig for å ivareta formålene i straffegjennomføringsloven § 4c, kan kriminalomsorgen etter første ledd behandle følgende:

- a. personalia, herunder alias
- b. signalement, personlige kjennetegn og bilde av domfelte og innsatte
- c. kontaktopplysninger
- d. opplysninger om pårørende, barn og forsørgeransvar
- e. straffesaks- og soningsdata
- f. politiopplysninger av betydning for straffegjennomføringen
- g. helseopplysninger
- h. arbeids- og utdanningsopplysninger
- i. opplysninger mottatt fra samarbeidspartnere i forvaltningen
- j. andre opplysninger for å ivareta sikkerheten til tilsatte, domfelte, innsatte og samfunnet for øvrig.

Etter forskriften § 2 annet ledd kan kriminalomsorgen behandle opplysninger om siktedes, domfeltes og innsattes personlige forhold, livsforhold og fremtidsmuligheter i forbindelse med arbeid med personundersøkelse etter straffeprosessloven § 161.

Forskriften § 5 regulerer i hvilke tilfeller kriminalomsorgen kan utlevere taushetsbelagte opplysninger til offentlige organer og private aktører. For utlevering kreves enten samtykke eller hjemmel for utlevering etter forvaltningsloven §§ 13 flg.

Hovedregelen er at personopplysninger kan overføres fra Norge til land som sikrer en «forsvarlig behandling» av opplysningene, jf. personopplysningsloven § 29. Stater som har gjennomført personverndirektivet (95/46 EF) oppfyller per definisjon kravet til forsvarlig behandling. For andre stater kreves en konkret vurdering av vernenivået før data tillates overført.

5.6.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet side 10–11 uttaler departementet blant annet følgende:

«En avtale om gjennomføring av straff i annen stat vil nødvendigvis forutsette at kriminalomsorgen må utlevere enkelte personopplysninger til den aktuelle myndigheten i mottakerstaten. Et svært praktisk eksempel er utlevering av personopplysninger knyttet til de domfelte som vurderes overført. Kompetent myndighet i mottakerstaten kan for eksempel ønske opplysninger om dommen, straffehistorikk, sikkerhetsmessige forhold mv. Dette vil i all hovedsak være opplysninger som er nødvendige for å oppnå det formål de er innhentet for. Aktuell myndighet i mottakerstaten kan ønske denne type opplysninger både for å vurdere om dette er en person de aksepterer å motta og i forbindelse med gjennomføringen av straffen.

Etter personopplysningsloven § 29 kan personopplysninger bare utleveres til forvaltningsorganer i stater som sikrer en forsvarlig behandling av personopplysninger. Stater som har gjennomført direktiv 95/46/EF oppfyller kravene til forsvarlig behandling. Etter personopplysningsforskriften § 6-1 gjelder dette direktivet også for Norge. I kommentarene til personopplysningsloven av Wiik Johansen, Kaspersen og Bergseng Skullerud side 215 fremgår det at det ikke kreves noen konkret vurdering av vernenivået, men at nivået automatisk aksepteres som tilstrekkelig for stater som har gjennomført personverndirektivet.

Hvis mottakerstaten derimot ikke har gjennomført direktivet, synes § 29 å forutsette at det skal gjøres en konkret vurdering av om behandlingen av personopplysninger sikres på en forsvarlig måte. I note 119 uttaler forfatteren, Dag Wiese Schartum likevel, at det er tvilsomt om Norge kan nekte å overføre personopplysninger til EU-land som ikke har gjennomført direktivet.»

5.6.3.3 Høringsinstansenes syn

Datatilsynet, Politidirektoratet, Kripos og Den norske legeförening har uttalt seg om behandling og utlevering av personopplysninger.

Datatilsynet uttaler blant annet følgende i sin høringsuttalelse:

«Lovligheten av å behandle – for eksempel utlevere, jf. definisjonen i lovens § 2 – per-

sonopplysninger må i dette tilfelle *først* vurderes i lys av de alminnelige reglene i personopplysningsloven. Kravet i lovens § 29 kommer altså i tillegg til de nasjonale krav som må stilles til enhver behandling av personopplysninger.

Det følger av lovens § 11 første ledd at den behandlingsansvarlige bare kan behandle personopplysninger – for eksempel *utlevere* personopplysninger til en annen behandlingsansvarlig – så fremt utleveringen er tillatt etter § 8, og dessuten også etter § 9 hvis opplysningene er å regne som sensitive (jf. § 2 nr. 8).»

Hovedkonklusjonen til Datatilsynet er at det ikke foreligger tilstrekkelig behandlingsgrunnlag etter §§ 8 og 9:

«Vi mener dermed at det fremstår som nødvendig å hjemle selve adgangen til å utlevere personopplysninger fra Kriminalomsorgen i Norge til kriminalomsorgen til en mottager i utlandet i lov eller forskrifts form. Bare slik vil kravene som stilles etter både § 8 og § 9 kunne oppfylles, slik vi ser det. Det bør også vurderes å inkludere i lovteksten hvilke personopplysninger det vil være relevant å utlevere, jf. personopplysningsloven § 11 første ledd bokstav d.»

Den norske legeforening er spesielt opptatt av problemstillinger knyttet til utveksling av helseopplysninger, og viser til helsepersonells taushetsplikt som hinder for å formidle helseopplysninger til utenlandsk helsepersonell via kriminalomsorgen.

5.6.3.4 Departementets vurdering

Det kan være flere grunner til at det oppstår behov for å utlevere opplysninger til kriminalomsorgen i den staten hvor Norge leier fengselsplasser. I avtalen mellom Norge og Nederland er det forutsatt at det skal utleveres nødvendige opplysninger om innsatte i forbindelse med overføring av innsatte til Nederland. Dette vil innebære utlevering av opplysninger om blant annet navn, fødselsdato, nasjonalitet og straffehistorikk.

Departementet har på bakgrunn av Datatilsynets innspill vurdert om straffegjennomføringsloven kapittel 1 A gir hjemmel til å utlevere personopplysninger til et forvaltningsorgan i en annen stat.

Etter departementets vurdering er det tilstrekkelig behandlingsgrunnlag til nasjonal behandling av de aktuelle opplysningene. Dette er opplysnin-

ger som utvilsomt kan behandles i Norge etter personopplysningsloven §§ 8 og 9, jf. straffegjennomføringsloven § 4c bokstav a–c. Hjemmel for nasjonal behandling av personalia for domfelte er straffegjennomføringsloven § 4c bokstav a, jf. forskriften § 2 bokstav a. Hjemmel for nasjonal behandling av straffesaks- og soningsdata er straffegjennomføringsloven § 4c bokstav b, jf. forskriften § 2 bokstav e).

Deretter blir det spørsmål om det er adgang til å utlevere opplysningene til annen stat. Her blir spørsmålet om oppfyllelse av personopplysningsloven § 29 er tilstrekkelig, eller om utlevering til utlandet som sådan er en behandling som krever ytterligere behandlingsgrunnlag etter §§ 8 og 9, slik Datatilsynet mener.

Etter departementets vurdering er det uklart om det kan oppstilles et tilleggsvilkår om at *selve utleveringen* som sådan må ha eget behandlingsgrunnlag. Under enhver omstendighet finner departementet at det foreligger behandlingsgrunnlag også for utlevering til annen stat. Det vises her til forskriften § 5, forvaltningsloven § 13 og den tidligere vurderingen i forrige punkt om adgang til å gi taushetsbelagt informasjon til en annen stat.

Datatilsynet sier «(...) i tillegg vil ikke fraværet av anvendelige taushetspliktsbestemmelser i forvaltningsloven § 13 i seg selv kunne regnes som tilstrekkelig rettslige grunnlag etter § 11 første ledd, jf. §§ 8 og 9.» Mot dette kan det innvendes at forskriften er det nødvendige bindeleddet, siden man her viser uttrykkelig til at utlevering kan skje dersom det er i overensstemmelse med forvaltningsloven §§ 13 flg. Etter departementets syn er det viktig å se disse bestemmelsene i sammenheng.

Straffegjennomføringsloven § 4c regulerer formålet med behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen. Etter § 4c bokstav a kan kriminalomsorgen behandle personopplysninger som er nødvendige for å planlegge, administrere og gjennomføre reaksjoner og tvangsmidler etter § 1. Etter § 4c bokstav b kan kriminalomsorgen behandle personopplysninger som er nødvendige for å opprettholde ro, orden og ivareta sikkerheten for de ansatte, innsatte og samfunnet for øvrig. I Prop. 151 L (2009–2010) Endringer i forvaltningslova og straffegjennomføringslova (behandling av personopplysninger i kriminalomsorga, innsyn i benådningssaker o.a.) fremgår det at bestemmelsen blant annet omfatter tidligere dommer. Også § 4c bokstav c kan være aktuell, da den blant annet omfatter helseopplysninger og rusproblematikk.

Etter straffegjennomføringsloven § 4e skal adgangen til å utlevere opplysningene reguleres i forskrift. Etter forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen § 5 er det adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger på bakgrunn av samtykke og hvor det er hjemmel for utlevering i medhold av forvaltningsloven §§ 13 flg. Departementet mener derfor at vilkårene for å utlevere personopplysninger til et forvaltningsorgan i en annen stat er til stede under forutsetning av at mottakerstaten har implementert personvern direktivet. Når det gjelder avtalen om leie av fengselsplasser mellom Norge og Nederland viser departementet til at Nederland har tiltrådt direktivet.

Departementet vil likevel på bakgrunn av Datatilsynets innspill vurdere om det er behov for å endre forskriften § 5 for å få en tydelig hjemmel for utlevering av personopplysninger til et forvaltningsorgan i en annen stat.

Legeforeningen er opptatt av muligheter for behandling av helseopplysninger og kommunikasjon mellom helsepersonell i Norge og helsepersonell i utlandet. Når det gjelder helseopplysninger vil man i stor utstrekning måtte basere seg på den enkelte innsattes samtykke. Man kan i svært liten grad utveksle helseopplysninger uten samtykke på grunn av helsepersonells strenge taushetsplikt. I tillegg må man forholde seg til de regler som gjelder for helsepersonells virksomhet i mottakerstaten. Departementet mener imidlertid at de fleste vil være interessert i å gi helseopplysninger fordi de vil ha sterk egeninteresse i å få et best mulig helsetilbud og adekvat behandling.

5.6.4 Tilsattes taushetsplikt

5.6.4.1 Gjeldende rett

Regler om taushetsplikt for kriminalomsorgens tjenestemenn fremgår av forvaltningsloven §§ 13 flg., med presiseringer og unntak i straffegjennomføringsloven § 7 bokstav h) og i). Forvaltningsloven § 13 fastslår at «enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan», har taushetsplikt om det de i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om «noens personlige forhold». I tillegg følger det av straffegjennomføringsloven § 7 bokstav h: «enhver som er tilsatt i eller utfører arbeid for kriminalomsorgen, har taushetsplikt om det vedkommende i forbindelse med tjenesten får vite om forhold av betydning for sikkerheten i fengslene og i forbindelse med gjennomføringen av straff utenfor fengslene.»

5.6.4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet la departementet til grunn at norske regler om taushetsplikt kommer til anvendelse for mottakerstatens tjenestemenn som utfører tjeneste eller arbeid for norsk kriminalomsorg, og at det i tråd med dette vil være naturlig at tjenestemenn i mottakerstaten undertegner en taushetserklæring i henhold til norsk regelverk.

5.6.4.3 Høringsinstansenes syn

Sivilombudsmannen, Norsk Fengsel- og Friomsorgsforbund, Politiets utlendingsenhet og Kriminalomsorgen region vest har uttalt seg om tilsattes taushetsplikt.

Om tilsattes taushetsplikt uttaler Politiets utlendingsenhet:

«Regler om tjenestemenns taushetsplikt fremgår av forvaltningsloven § 13. Etter forslaget vil imidlertid mottakerstatens tjenestemenn utføre tjeneste eller arbeid for norsk kriminalomsorg slik at det vil være naturlig at tjenestemenn i mottakerstaten undertegner taushetserklæring i henhold til norsk regelverk. Dette er en tilnærming vi støtter.»

Norsk Fengsel- og Friomsorgsforbund uttaler følgende:

«I høringsnotatet legges det til grunn at tjenestemenn i mottakerstaten undertegner taushetserklæring i henhold til norsk regelverk. Vurdering av om det foreligger brudd på taushetsplikten krever inngående kjennskap til forvaltningsloven, tjenestemannsloven og annet relevant regelverk.»

Kriminalomsorgen region vest reiser spørsmål om norsk straffegjennomføringslov kan forplikte nederlandske tilsatte og uttaler:

«Slik region vest ser det, må taushetsplikten springe ut fra det ansettelsesforholdet som de nederlandske ansatte allerede har etablert med sin arbeidsgiver og som er regulert av nederlandsk rett.»

Sivilombudsmannen uttaler:

«Ifølge høringsnotatet bør taushetsplikten for en annen stats ansatte løses ved at disse undertegner norsk taushetsplikterklæring. Det er

imidlertid uklart hvordan eventuelle brudd på denne skal kunne håndheves av norske myndigheter all den tid det er klart at de ansatte vil være underlagt mottakerstatens jurisdiksjon.»

5.6.4.4 Departementets vurdering

Tilsatte i mottakerstatens kriminalomsorg som arbeider i et fengsel som leies av Norge, vil utføre arbeid for den norske kriminalomsorgen, og de vil dermed i utgangspunktet være underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13. De vil også, som følge av sitt ansettelsesforhold i mottakerstaten, være underlagt taushetsplikt etter mottakerstatens lovgivning. Som påpekt av Sivilombudsmannen vil håndheving av taushetspliktbestemmelser i all hovedsak måtte foretas av mottakerstatens myndigheter. I tillegg kan det, avhengig av den nærmere utformingen av den konkrete avtalen om leie av fengselskapasitet, oppstå behov for å unnta mottakerstatens tilsatte helt eller delvis fra den taushetsplikt som følger av forvaltningsloven § 13.

Departementet foreslår derfor at det i ny § 1 a fjerde ledd gis hjemmel for å gjøre unntak fra straffegjennomføringsloven § 7, for så vidt gjelder anvendelsen av forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt for tilsatte i mottakerstaten. En forutsetning for å gjøre unntak fra forvaltningsloven § 13 vil være at den andre staten har tilsvarende regler for taushetsplikt som Norge, og at de har mekanismer for å følge opp brudd på taushetsplikten.

De norske tilsatte vil alltid være underlagt forvaltningslovens og straffegjennomføringslovens bestemmelser om taushetsplikt.

Når det gjelder den konkrete avtalen med Nederland, er de nederlandske tilsatte bundet av den ordinære taushetsplikten i Nederland, og dette vil fortsatt gjelde når fengselet leies ut til Norge. Omfanget av taushetsplikten i Nederland tilsvarende den som følger av forvaltningsloven og straffegjennomføringsloven. Alle tilsatte i den nederlandske kriminalomsorgen må signere en taushetsplikterklæring. Brudd på taushetsplikten kan medføre disiplinærreaksjon eller straffes med bot eller fengsel i inntil ett år.

Nederlandsk taushetsplikt vil ikke være til hinder for at nederlandsk personell kan gi relevante opplysninger til norske tilsynsorganer.

Norske regler om taushetsplikt vil inngå som en del av opplæringen som skal gis til de nederlandske tilsatte.

5.7 Innhenting av helseopplysninger i forbindelse med vurdering av om en person kan overføres til straffegjennomføring i en annen stat

5.7.1 Gjeldende rett

I vurderingen av hvem som er egnet for overføring til straffegjennomføring i en annen stat, vil den innsattes behov for helsetjenester være et viktig moment, jf. punkt 5.3 foran. Straffegjennomføringsloven § 7 a har nærmere bestemmelser om opplysningsplikt overfor kriminalomsorgen. Bestemmelsen skal ivareta kriminalomsorgens behov for tilgang til opplysninger om innsatte som andre sitter med, men som i utgangspunktet er underlagt taushetsplikt. Annet ledd gir kriminalomsorgen hjemmel til å innhente visse opplysninger fra folkeregisteret, tilsatte i barnevernet og sosialtjenesten, helsepersonell i helse- og omsorgstjenesten og tilbydere av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller kommunikasjonstjeneste. Etter annet ledd bokstav b kan det innhentes opplysninger om den innsattes «barne- og familieforhold», noe som f.eks. kan være opplysninger om incest og vold. Etter bokstav c kan det fra helsepersonell videre innhentes «opplysninger som er strengt nødvendige for å avverge fare for liv og helse for den innsatte selv, andre innsatte eller tilsatte.» Det antas at denne bestemmelsen ikke gir kriminalomsorgen adgang til å få utlevert taushetsbelagte opplysninger om innsattes helseforhold, for eksempel for å kunne vurdere om domfelte er aktuell for straffegjennomføring i en annen stat som Norge har inngått avtale med.

Før de opplysninger som omhandles i § 7 a blir gitt, skal det søkes å oppnå medvirking eller samtykke fra den opplysningene direkte gjelder.

5.7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ba departementet om høringsinstansenes syn på helsepersonells rolle i utvelgelsen av hvem som er egnet til straffegjennomføring i en annen stat, og hvorvidt det er behov for en videre hjemmel til å få utlevert helseopplysninger mot den domfeltes vilje.

5.7.3 Høringsinstansenes syn

Kriminalomsorgsdirektoratet, *Kriminalomsorgen region nord* og *Helsedirektoratet* har kommentert spørsmålet om behov for hjemmel for utlevering av helseopplysninger. Om adgangen til utlevering

av helseopplysninger ved vurdering av om domfelte er egnet til straffegjennomføring i annen stat, jf. straffegjennomføringsloven § 7 a annet ledd bokstav c, uttaler Kriminalomsorgsdirektoratet:

«KDI støtter departementets syn, [...], på at straffegjennomføringsloven § 7a annet ledd, bokstav c, ikke hjemler innhenting av helseopplysninger med det formål å vurdere domfeltes egnethet til å gjennomføre straff i en annen stat.»

Kriminalomsorgen region nord er bekymret for at domfeltes mulighet til å motsette seg utveksling av helseopplysninger vil kunne føre til en trening eller stansing av overføringssaken.

Helsedirektoratet støtter departementets tolkning av straffegjennomføringsloven § 7 a annet ledd bokstav c, og mener bestemmelsen ikke gir hjemmel for å få utlevert helseopplysninger mot domfeltes vilje. Om kriminalomsorgens behov for helseopplysninger uttaler Helsedirektoratet følgende:

«Det må presiseres at Kriminalomsorgen må ha alle nødvendige opplysninger for å kunne avgjøre om en innsatt er egnet for overføring til fengsel i utlandet. Dersom en innsatt motsetter seg overføring av helsemessige grunner, men ikke vil gi samtykke til utlevering av helseopplysninger til Kriminalomsorgen, må Kriminalomsorgen innhente en sakkyndig vurdering.»

5.7.4 Departementets vurdering

Departementet har vurdert muligheten for å foreslå en hjemmel for utlevering av helseopplysninger mot domfeltes vilje, men har kommet til at en slik hjemmel vil harmonere dårlig med ordlyden i straffegjennomføringsloven § 7 a annet ledd, som har karakter av en svært snever unntakshjemmel. Det bør fortsatt være en høy terskel for å kunne fremtvinge helseopplysninger, og behovet for å få overført domfelte til straffegjennomføring i annen stat er ikke en god nok grunn. Her vises også til at dette antagelig ikke vil bli noe stort problem i praksis, da de fleste vil ønske å opplyse sin sak.

5.8 Andre spørsmål

5.8.1 Språkutfordringer

Flere høringsinstanser peker på språklige utfordringer ved straffegjennomføring i en annen stat, og er spesielt opptatt av hvordan det skal løses i

det daglige. Som følge av den foreslåtte ordningen med at et fengsel i en annen stat skal være administrativt underlagt et norsk fengsel, vil saksbehandling hovedsakelig skje på norsk via dette fengselet. Det er også en forutsetning at det i tillegg sørges for bruk av oversettelse og tolk ved behov. Departementet legger videre til grunn at språklige utfordringer, informasjon og opplæring av personalet, må håndteres konkret etter hvilket land det inngås avtale med. For avtalen med Nederland vises det til redegjørelsen under punkt 6.4.4.

5.8.2 Rehabilitering

Kriminalomsorgens hovedoppgave er å forhindre tilbakefall til kriminalitet og sikre rehabilitering i samfunnet. Flere høringsinstanser fremhever at straffegjennomføringen i en annen stat vil vanskeliggjøre arbeidet med rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet. *Frivillighet Norge* har påpekt at det tar tid å bygge opp tillitsforhold mellom frivillige og innsatte, og en tilbakeføring på slutten av soningstiden kan føre til at antallet tilbakefall øker.

Mulighetene for å få arbeid og det å kunne fungere i en jobb, er viktige elementer for å forhindre tilbakefall til kriminalitet. Å tilby for eksempel arbeid, opplæring, helsetilbud, livssynstjeneste, bibliotek, gode trimfasiliteter og mulighet til å lage egen mat i et fengsel som Norge leier, vil fortsatt bidra til å tilrettelegge for en kriminalitetsfri tilværelse etter gjennomført soning. Dette gjelder selv om tilretteleggingen av innholdet i straffen skjer i annen stat. Det er imidlertid ikke bare forvaltningssamarbeidspartnere som bidrar til at innholdet i straffen blir best mulig. I et rehabiliteringsøyemed spiller også frivillige organisasjoner en viktig rolle i tilbakeføringsarbeidet. Hvilke tiltak som eventuelt må foretas i forhold til frivillige organisasjoners arbeid i kriminalomsorgen, vil avhengig av en konkret vurdering av hvilke frivillige tiltak som finnes i den stat som Norge velger å inngå avtale med.

Den innsattes soningsprogresjon skal ivaretas på vanlig måte i henhold til straffegjennomføringsloven. Innsatte tilbakeføres til Norge dersom det er aktuelt å overføre vedkommende til for eksempel fengsel med lavere sikkerhetsnivå, eller alternativ straffegjennomføring i samfunnet.

5.8.3 Praktisk gjennomføring

Mange høringsinstanser har stilt spørsmål om hvordan den praktiske gjennomføringen av ulike

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

forhold skal håndteres. Den praktiske gjennomføringen vil måtte avtales ved inngåelsen av den enkelte avtale. Departementet understreker at det ikke vil være mulig å beskrive alle praktiske løsninger. Det er imidlertid viktig at de førende prinsipper er på plass for hvordan en avtale med en

annen stat skal gjennomføres. I avtalen med Nederland er det bestemt at det skal inngås en samarbeidsavtale på direktoratsnivå om den nærmere gjennomføringen av avtalen. Mange av spørsmålene om praktisk gjennomføring er behandlet nærmere i kapittel 6.

6 Avtale mellom Norge og Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer

6.1 Bakgrunnen for avtalen

Den 2. mars 2015 ble avtalen mellom Norge og Nederland om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer undertegnet i Veenhuizen i Nederland, i henhold til kongelig resolusjon av 27. februar 2015. Fordi avtalen nødvendiggjør lovendring og bevilgningsvedtak, er Stortingets samtykke nødvendig, jf. Grunnloven § 26 annet ledd. Som vedlegg følger avtalen i engelsk originaltekst med oversettelse til norsk.

Avtalen gjelder leie av 242 lukkede fengselsplasser i Norgerhaven fengsel i Veenhuizen, som er lokalisert nord i Nederland. Avtalen har som formål å regulere spørsmål knyttet til fullbyrdelse av norske fengselsstraffer i Nederland.

Bakgrunnen for forhandlingene med Nederland om leie av fengselsplasser er kapasitetssituasjonen i Norge. Soningskøen for ubetinget fengsel er på om lag 1 200 dommer. Det er også et stort vedlikeholdsbehov i fengslene. For å møte kapasitetsutfordringene er det behov for både permanente og midlertidige tiltak som kan redusere soningskøen og gi erstatningskapasitet ved stengning av bygg eller avdelinger for vedlikehold. I Meld. St. 12 (2014–2015) «Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen» foreslås det flere permanente tiltak for å øke fengselskapasiteten, herunder etablering av flere fengselsplasser i Norge. Å bygge fengsler er imidlertid en omfattende prosess, og det kan ta åtte til ti år fra et utredningsarbeid starter til et nytt fengsel er nøkkelferdig. Det krever også betydelige investeringer. Midlertidige tiltak vil kunne avhjelpe kapasitetsbehovet i en periode mens permanente løsninger ferdigstilles. Leie av fengselsplasser i Nederland er omtalt i meldingen som et midlertidig tiltak som kan gi stor effekt på kort sikt.

Nederland har overskudd av fengselskapasitet. I 2009 inngikk Belgia og Nederland en avtale om at Belgia leier et fengsel i Nederland for gjennomføring av belgiske fengselsstraffer. Departementet har i forhandlingene med Nederland sett

hen til denne avtalen, samt til praktiske erfaringer fra leieforholdet.

6.2 Hovedtrekkene i leieforholdet

Avtalen går i korte trekk ut på at Nederland skal stille med et fullt utstyrt fengsel og tilsatte, mens straffegjennomføringen gjennomføres etter norsk lov og regelverk. Fengselet skal være en avdeling tilknyttet Ullersmo fengsel og skal ledes av en norsk fengselsleder. De nederlandske fengselsbetjentene skal få opplæring i norsk straffegjennomføring i regi av Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS). Opplæringen vil hovedsakelig skje før fengselet tas i bruk, men også underveis i leieperioden. Fengselet fremstår som godt egnet for straffegjennomføring med et utbygget aktivitetstilbud med ulike typer verksteder og skolelokaler. Fengselet har bl.a. et bibliotek, treningsmuligheter, en helseavdeling, lokaler til religiøse aktiviteter og mulighet for at innsatte kan lage egen mat. De innsatte har enkeltceller. Kriminalomsorgsdirektoratet mener at fengselet har en god standard som tilsvarende standarden til et godt fungerende norsk fengsel. Avtalen har en varighet på tre år, og kan forlenges med minst ett år av gangen.

6.3 Nærmere om de enkelte artikler i avtalen

Avtalen består av en fortale og 36 artikler.

Fortalen viser til det sterke bilaterale samarbeidet mellom de to landene på justisfeltet. Det er mangel på fengselsplasser i Norge og leie av et fengsel i Nederland ses på som et midlertidig tiltak for å imøtegå denne utfordringen. På bakgrunn av den nederlandske kapasitetssituasjonen, kan en slik leieavtale gjennomføres.

Artikkel 1 definerer sentrale begrep som benyttes i avtalen, som senderstat, mottakerstat, utpekte myndigheter, fengselsleder, personal- og

Figur 6.1 Bilde fra Norgerhaven fengsel i Nederland

Kilde: Kriminalomsorgsdirektoratet

administrasjonssjef, innsatt og norsk dom. Det fremgår at fengselet som skal leies, Norgerhaven fengsel i Veenhuizen, skal fungere som en underavdeling av Ullersmo fengsel i Norge.

Artikkel 2 angir avtalens formål, som er å regulere spørsmål knyttet til fullbyrdelse av norske fengselsstraffer i Norgerhaven fengsel i Nederland.

Artikkel 3 omhandler partenes gjensidige forpliktelser i henhold til avtalen. Det er utarbeidet en samarbeidsavtale mellom Kriminalomsorgsdirektoratet og tilsvarende direktorat i Nederland om den nærmere gjennomføringen av avtalen. Avtalen ble signert 2. mars 2015.

Artikkel 4 fastslår at det er norske lover og regler som gjelder for straffegjennomføringen i fengselet. Annet ledd sier at samarbeidsavtalen som skal inngås og som regulerer den nærmere gjennomføringen av avtalen, skal reguleres av nederlandsk lov. Dette er for å klargjøre at samarbeidsavtalen ikke reguleres av internasjonal rett.

Artikkel 5 omhandler håndtering av personlige opplysninger. Personlige opplysninger skal bare deles dersom det er nødvendig for gjennomføring av avtalen. Uavhengig av denne bestemmelsen er

norske myndigheter bundet av gjeldende regler for utlevering av personopplysninger.

Artikkel 6 omhandler den norske fengselslederens myndighet og ansvar. Det er den norske fengselslederen som er lederen for fengselet, og som skal påse at straffegjennomføringen for de innsatte følger det norske regelverket. Den norske fengselslederen er også ansvarlig for bruken av tvangsmidler eller annen makt overfor de innsatte. Hjemmel til å bruke tvangsmidler følger av norsk rett. Den norske fengselslederen skal imidlertid påse at den nederlandske instruksjonen om bruk av makt i fengsler (Geweldsinstructie penitentiare inrichtingen) også etterleves.

Instruksjonen omhandler hvilke tvangsmidler som kan benyttes og i hvilke situasjoner. I følge instruksjonen kan fengselslederen gi egne regler om bl.a. hvilke tilsatte som har kompetanse til å benytte tvangsmidlene, og hvilke tvangsmidler som kan benyttes. Den nederlandske instruksjonen for tvangsmidler kan sammenlignes med reglene for tvangsmidler i straffegjennomføringsloven og retningslinjene. I tillegg omhandler den situasjoner der norsk kriminalomsorg ellers ville tilkalt politiet (f.eks. ved opprør eller gisseltaking).

Det følger videre av bestemmelsen at det skal være en nederlandsk personal- og administrasjonssjef i fengselet, som er underlagt den norske fengselslederen. Den nederlandske personal- og administrasjonssjefen er ansvarlig for de nederlandske tilsatte.

Artikkel 7 angir at Nederland skal sørge for det nødvendige antall tilsatte i fengselet. En eventuell reduksjon i antall tilsatte ved fengselet må avtales særskilt med den norske fengselslederen.

Artikkel 8 inneholder bestemmelser om hvilke innsatte som ikke skal overføres. Følgende personer skal ikke overføres: nederlandske statsborgere eller personer som er registrert bosatt i Nederland, personer som er utvist og erklært uønsket av Nederland, personer som er etterlyst for straffbare handlinger i Nederland eller personer som er etterlyst eller under etterforskning for nye straffbare handlinger i Norge. Innsatte som ikke passer til sikkerhetsnivået i fengselet eller utgjør en rømningssfare, skal ikke overføres. Innsatte som trenger helsehjelp som ikke kan tilbys i fengselet skal heller ikke overføres.

De innsatte skal starte straffegjennomføring i et fengsel i Norge før overføring til fengselet i Nederland. Norske myndigheter skal sende relevant informasjon om de innsatte til nederlandske myndigheter før overføringen.

Bestemmelsen gir også Nederland en hjemmel for å nekte en innsatt å bli overført eller anmode om en overføring tilbake til Norge. Det antas at sistnevnte hjemmel vil bli lite anvendt og eventuelt gjelde helt spesielle tilfeller, for eksempel at Nederland ikke ønsker å motta terror-dømte.

Artikkel 9 slår fast at alle utganger fra fengselet som innsatte har rett på, både midlertidig og ved løslatelse, ikke kan skje på nederlandsk jord. Dette innebærer at innsatte må returneres til Norge for eksempel ved permisjoner og prøveløslatelse. Dersom en innsatt skal prøveløslates eller løslates etter endt tid, følger det av bestemmelsen at den innsatte må returneres til Norge to måneder før tidspunktet for løslatelsen, men det kan her gjøres individuelle unntak.

Bakgrunnen er at nederlandske myndigheter, i tilfeller hvor den innsatte fremmer en asylansøknad, ikke vil risikere at de ikke rekker å behandle søknaden før den innsatte blir løslatt fra norsk straffegjennomføring. Den innsatte vil i slike tilfeller måtte oppholde seg på nederlandsk jord til asylsaken er ferdig behandlet. Selv om de fleste sakene i praksis vil være såkalte Dublin-saker, der ansvaret for å behandle asylsaken overføres til Norge, vil det likevel ta noe tid før saken formelt

kan overføres til Norge. Departementet viser til at denne regelen er mest praktisk for gruppen av utenlandske innsatte som ikke har tilknytning til Norge. Dersom en utenlandsk innsatt skal returneres til hjemlandet, vil de alminnelige ordninger for assistert retur og tvangsretur gjelde.

Innsatte som skal løslates til det norske samfunnet vil normalt bli returnert til Norge på et tidligere tidspunkt på grunn av rett til permisjoner mv.

Artikkel 10 angir hvilket lands rett som gjelder for klager fra innsatte. Klager over straffegjennomføringen følger det norske regelverket, mens klager over den behandlingen innsatte får av helsepersonell i fengselet må fremmes i henhold til nederlandsk lovgivning. Det er i bestemmelsen gjort unntak fra det nederlandske regelverket som ikke vil være relevant for norske innsatte, uten at dette begrenser innsattes rett til å klage.

Artikkel 11 omhandler transport av innsatte under norsk straffegjennomføring på nederlandsk jord. Den norske fengselslederen eller Kriminalomsorgsdirektoratet kan beordre transport mellom flyplassen og fengselet i Nederland. Det er nederlandske myndigheter som gjennomfører denne transporten. Håndtering av situasjoner som krever bruk av makt skal håndteres i samsvar med den nederlandske instruksjonen om bruk av makt i fengsler, som nevnt i artikkel 6.

Artikkel 12 omhandler innsattes mulighet til å få nødvendig helsehjelp utenfor fengselet. I utgangspunktet skal innsattes behov for helse-tjenester håndteres av helsetjenesten i fengselet. Ved behov for helsehjelp som ikke kan ytes i fengselet, er utgangspunktet at den innsatte skal overføres til sykehus i Norge. Unntak fra dette kan gjøres hvis oppholdet på sykehus ikke varer over tre netter eller hvis medisinske grunner gjør overføring til sykehus i Norge umulig. I sistnevnte tilfelle skal den innsatte overføres til et sykehus i Norge så raskt helsetilstanden tillater det. Innsatte er fortsatt under norsk straffegjennomføring ved eventuelt opphold i sykehus eller annen type behandling utenfor fengselet.

Artikkel 13 inneholder varslingsrutine i tilfelle av rømning. Den norske fengselslederen skal umiddelbart varsle relevante myndigheter, bl.a. Kripos.

Artikkel 14 regulerer prosedyrer for tilfeller der en innsatt dør i fengselet. Det er nederlandske myndigheter som skal etterforske slike hendelser.

Artikkel 15 presiserer at Nederland er ansvarlig for fengselets ytre sikkerhet.

Artikkel 16 regulerer prosedyrer for tilfeller der fengselet må evakueres. Hvis det oppstår en

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

situasjon som nødvendiggjør evakuering, f.eks. brann, vil de innsatte bli overført til et annet fengsel eller et egnet lokale i påvente av snarlig retur til Norge. I praksis kan det også være aktuelt å returnere innsatte tilbake til fengselet, hvis mulig.

Artikkel 17 inneholder prosedyrer og regler for straffbare forhold begått av innsatte under fengselsoppholdet i Nederland. Nederlandsk straffelov og prosessregler vil komme til anvendelse ved slike hendelser. Dersom en innsatt er mistenkt for straffbare forhold, kan han bare overføres tilbake til Norge ved samtykke fra den nederlandske påtalemyndigheten. Nederlandsk myndigheter har også en mulighet til å arrestere den innsatte og overføre ham til et nederlandsk fengsel. Dette innebærer at den norske straffen blir avbrutt.

Artikkel 18 inneholder prosedyrer for tilfeller der en innsatt er utenfor fengselet på nederlandsk territorium og ikke frivillig returnerer tilbake til fengselet.

Artikkel 19 første ledd omhandler tilfeller der innsatte befinner seg i fengselet og er etterlyst av nederlandske myndigheter for straffbare forhold som ikke er begått i fengselet. I slike tilfeller skal nederlandske myndigheter benytte seg av eksisterende internasjonale konvensjoner og avtaler om strafferettslig samarbeid, eksempelvis om utlevering. Av annet ledd følger det at dersom den innsatte er etterlyst av norske myndigheter for straffbare forhold som ikke er begått i fengselet, så må personen returneres til Norge. Regelen er begrunnet i at Nederland ikke ønsker å bli involvert i Norges gjennomføring av rettslig forfølgning av egne innsatte. Bestemmelsens tredje ledd regulerer de tilfellene der innsatte skal avhøres som vitne av norske myndigheter. I slike tilfeller kan avhør foretas etter de internasjonale konvensjoner og regler som gjelder for dette, herunder ved bruk av videolink. Dette kan gjennomføres ved at en nederlandsk dommer setter rett i fengselet.

Artikkel 20 omhandler utleveringsbegjæringer eller begjæringer om annet internasjonalt samarbeid fra tredjeland. Slike begjæringer skal rettes til Norge og behandles som om den innsatte befant seg på norsk territorium.

Artikkel 21 viser til at fengselets område er ukrenkelig, og at tillatelse til å gå inn i fengselet bare kan gis av den norske fengselslederen. Tillatelse til å gå inn i fengselet er automatisk ansett for å være oppfylt for hjelpemannskaper mv. i nødssituasjoner. Den norske fengselslederen skal også legge til rette for at leverandører, tilsynsorganer eller andre representanter som er nødvendige for å sikre driften av fengselet, får tillatelse til å gå inn på fengselets område.

Artikkel 22 viser til at alle dokumenter, elektroniske filer eller annen oppbevaring av data fra Norge som den norske fengselslederen eller de tilsatte har for å sikre driften av fengselet, er ukrenkelig.

Artikkel 23 viser til at møbler og annet inventar i fengselet, kapital, og motorkjøretøy som tilhører Norge, er unntatt fra etterforskning, beslagleggelse, utlegg eller tvangsforretning.

Artikkel 24 inneholder unntak fra reglene om immunitet og privileger i artiklene 21, 22 og 23, for tilfeller der den nederlandske straffeloven kommer til anvendelse.

Artikkel 25 omhandler den norske fengselslederens immunitet. Den norske fengselslederen har immunitet slik at han eller hun uhindret kan utføre sitt arbeid som fengselsleder. Immuniteten er ikke gitt for personlig begunstiging for den norske fengselslederen og Norge plikter å fravike immuniteten dersom den ikke fyller formålet om implementering av avtalens bestemmelser. Immuniteten gjelder ikke for trafikkforseelser eller skade voldt fra motorvogn tilhørende Norge eller den norske fengselslederen, og der motorvognen er ført av den norske fengselslederen.

Artikkel 26 viser til at kostnadene som nevnt i artikkel 27 og artikkel 28, skal betales fra Norge til Nederland. Det skal tas hensyn til årlig prisjustering, jf. artikkel 29. Kostnader for fengselets ytre sikkerhet som nevnt i artikkel 15, skal dekkes av Nederland.

Artikkel 27 angir prisen Norge skal betale Nederland for leie av 242 fengselsplasser. Fast årlig leiepris er avtalt til 25,5 mill. euro (2015-nivå). Gitt en valutakurs for EUR på 8,5 tilsvarer dette om lag 217 mill. kroner. For årene 2015 og 2018 betales 2 125 000 euro (2015-nivå) for de månedene fengselet disponeres av Norge.

Artikkel 28 sier at kostnader som kommer i tillegg til fast leiepris, skal reguleres nærmere i samarbeidsavtalen mellom de to direktoratene. Kostnader som kommer i tillegg til fast leiepris er bl.a. transport av innsatte mellom flyplass i Nederland og fengselet, spesielle helsetjenester knyttet til psykiater, medisiner, tannlege, ev. sykehusopphold og urinprøver.

Artikkel 29 inneholder bestemmelser om indeksregulering av leieprisen. Leieprisen vil bli årlig prisomregnet etter indeks fastsatt av *Bureau for Economic Policy Analysis* i Nederland. Prisomregningen skjer hver 1. januar, og første gang 1. januar 2016.

Artikkel 30 angir avtaleperiodens lengde, som er tre år.

Artikkel 31 åpner for at partene kan forlenge avtaleperioden med minst ett år av gangen.

Artikkel 32 angir at partene kan lage egne avtaler for den praktiske implementeringen av avtalen.

Artikkel 33 inneholder bestemmelser om tvisteløsning.

Artikkel 34 angir muligheten for partene til å endre avtalen.

Artikkel 35 fastslår at avtalen kun gjelder i den delen av Nederland som er i Europa.

Artikkel 36 inneholder regler om ikraftsettelse og opphør. Avtalen vil tre i kraft den første dagen i den første måneden etter at begge parter har meddelt hverandre at deres rettslige krav for ikrafttredelse av avtalen er oppfylt.

6.4 Nærmere om ulike problemstillinger

6.4.1 Forholdet til menneskerettighetene

Avtalen med Nederland om leie av fengselsplasser innebærer ingen begrensning i norske myndigheters ansvar for å sikre de innsattes rettigheter under straffegjennomføring i fengselet i Nederland, jf. kapittel 4 foran.

Det følger av avtalen at transport mellom flyplass og fengsel gjennomføres av nederlandske myndigheter, jf. avtalen artikkel 11. Departementet legger imidlertid til grunn at norske myndigheter har et ansvar for å sikre at de innsattes menneskerettigheter ivaretas også i forbindelse med transport. Det samme gjelder dersom det oppstår behov for helsehjelp som må ytes utenfor fengselet, jf. avtalen artikkel 12.

Ved nye straffbare forhold og Nederlands håndtering av dette, jf. avtalen artikkel 17, vil imidlertid Nederland ha ansvar for ivaretagelse av menneskerettighetene under denne prosessen.

Nederland er bundet av de samme sentrale menneskerettskonvensjonene som Norge. Departementet legger til grunn at nederlandske rett er i samsvar med de krav som følger av konvensjonene på de områdene der innsatte vil være undergitt nederlandske jurisdiksjon.

6.4.2 CPTs rapport fra Tilburg fengsel

Som nevnt finnes det en tilsvarende leieavtale mellom Belgia og Nederland. Belgia leier fengselet Tilburg i Nederland. Europarådets komité for forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT) besøkte Tilburg fengsel i oktober 2011. På det tidspunktet

hadde fengselet 675 innsatte. Fengselet er en gammel militærleir og har blant annet mange åttmannsrom. CPTs rapport ble vurdert under forhandlingene med Nederland. Departementet mener det er viktig å påpeke at avtalen som er fremforhandlet med Nederland, er en avtale som ivaretar Norges behov på en god måte, og som regulerer en del spørsmål tydeligere enn avtalen mellom Belgia og Nederland. Det er også vesentlig at fengselet som Norge skal leie er av en helt annen type enn Tilburg fengsel.

Norgerhaven fengsel har kapasitet for 242 innsatte og det skal kun gjøres bruk av enkeltceller. Videre har fengselet et stort kjøkken hvor all mat til de innsatte lages. Mange av problemene CPT peker på, som for eksempel problemer knyttet til bruk av flermannsrom og misnøye med frossenmat, vil derfor ikke være aktuelle for Norges del.

Til noen av de andre problemstillingene som CPT tar opp, kan man nevne at de samme regler om dagpenger skal gjelde for innsatte i Nederland som for innsatte i Norge. Innsatte som har rett på utdanning skal gjennomføre denne i Norge. Det er i utgangspunktet kun innsatte som ikke får innvilget permisjoner eller som selv ønsker det, som vil gjennomføre siste del av straffen i Nederland. Avtalen inneholder klare regler om opphold i sykehus i Nederland, og det er avtalt bruk av oversettelses- og tolketjenester i fengselet.

Under gjennomføringen av avtalen mellom Norge og Nederland, må det vies oppmerksomhet til mange av de utfordringer som CPT nevner, blant annet informasjon til innsatte før overføring, forhåndsvarsel og vedtak om overføring i god tid før selve overføringen, tydelig informasjon om klagerett, systemer for anmodning om avtale med helsetjenesten, rutiner for visitering, gjennomføring av besøk osv.

6.4.3 Målgruppe

Det følger av avtalen at innsatte under 18 år, kvinner, varetektsinnsatte og forvaringsdømte ikke kan overføres til straffegjennomføring i Nederland. Videre oppstiller avtalen artikkel 8 flere begrensninger for hvilke innsatte som kan overføres. Innsatte som behøver helsehjelp som ikke kan tilbys i fengselet, skal ikke overføres. Det betyr at overføring til straffegjennomføring i Nederland som regel vil være uaktuelt for innsatte som er i et behandlingsforløp i spesialisthelsetjenesten. Det vil antakelig ikke være aktuelt med overføring av rusavhengige innsatte som er under LAR-behandling.

Avtalen setter i artikkel 9 begrensninger for utganger fra fengselet, som vil påvirke målgruppen. Siden permisjoner eller andre typer av utganger ikke skal gjennomføres på nederlandsk jord, må innsatte som innvilges permisjoner eller annen type utgang overføres til Norge. For å redusere antall transporter vil det derfor være mest hensiktsmessig å overføre innsatte som har lange dommer og er i begynnelsen av soningsforløpet, eller innsatte som ikke får innvilget permisjoner av andre årsaker.

Departementet understreker at en overføring bare kan skje etter en individuell helhetsvurdering. Innsatte som har jevnlig besøk av barn under 18 år som de ellers har regelmessig omsorg for, er ikke egnet for straffegjennomføring i en annen stat. Beslutning om overføring må avgjøres etter en konkret vurdering hvor barnets beste særlig vektlegges, jf. FN's barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1 og barnelova § 48. Innsatte som har rett til videregående utdanning og som er i et utdanningsløp, skal ikke overføres. Det vises her til redegjørelsen under punkt 6.4.7.

Kriminalomsorgen bør tilrettelegge for frivillige overføringer. Dette kan for eksempel gjelde personer i soningskø som ønsker å gjennomføre straffen raskt. Innføring av visse typer av goder kan gjøre straffegjennomføring i Nederland mer attraktivt, og kan bidra til å lette soningsforholdene for de innsatte. Det legges bl.a. opp til at de innsatte skal få tilbud om mer aktivisering, utvidet telefontid, bruk av Skype og en mer fleksibel besøksordning. Departementet vil også se nærmere på innføring av andre typer av goder og eventuelt forskriftsfeste disse.

6.4.4 Språk

De fleste av fengselsbetjentene har nederlandsk som sitt morsmål. Norge har satt krav om at det alltid skal være fengselsbetjenter på jobb som behersker engelsk, både muntlig og skriftlig. De nederlandske tilsatte vil få tilbud om engelsk språkopplæring fra den nederlandske kriminalomsorgen før oppstart av leieperioden.

For noen innsatte vil det oppleves som tungt og ikke kunne kommunisere med fengselsbetjentene på norsk. Kriminalomsorgen vil bli bedt om å innføre tiltak for å avhjelpe språkutfordringene. Det bør bl.a. utarbeides informasjonsmaterieil til de innsatte på flere språk, og det skal være tilgang til oversettelsestjenester og tolk.

Fengselet ledes av en norsk fengselsleder, og fengselslederen skal ha en egen norsk stab som

også skal jobbe i fengselet i Nederland. Det meste av saksbehandlingen vil kunne skje ved Ullersmo fengsel. De innsatte vil som før kunne skrive søknader mv. på norsk. Svar på søknader vil komme på norsk eller bli oversatt eller tolket, til et språk den innsatte forstår.

Det er språkutfordringer også i de norske fengslene i dag. Langt fra alle innsatte snakker norsk, og for disse vil det ikke ha betydning om de tilsatte har norsk eller nederlandsk som sitt morsmål.

6.4.5 Rehabilitering

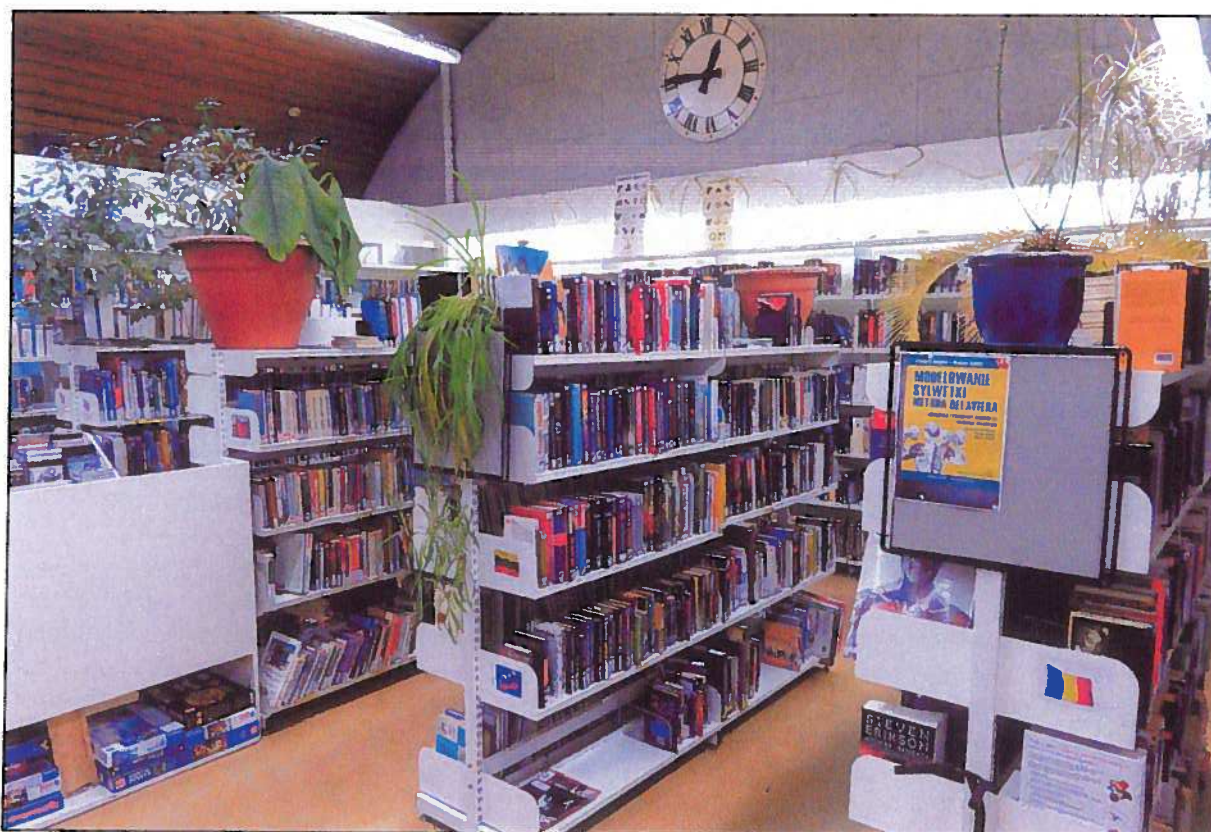
Som nevnt under punkt 5.8.2 vil hensyn til den innsattes progresjon og tilbakeføring til samfunnet måtte ivaretas også ved gjennomføring av straff i en annen stat. Normalitetsprinsippet, som er førende for innholdsarbeidet i norske fengsler, vil etter departementets mening ivaretas på en god måte i Nederland.

Norgerhaven fengsel har en godt utbygget arbeidsdrift for innsatte som gir mulighet for ulike former for arbeidstrening. Innsatte vil tilbys et meningsfylt og godt fritidstilbud, blant annet gjennom et godt utbygd og bemannet bibliotek og gode treningsmuligheter. Norgerhaven fengsel har også et godt bemannet helsetilbud og livsynstilbud. Videre skal det ansettes en norsk tilbakeføringskoordinator ved fengselet.

For mange av de innsatte vil oppholdet i Nederland være i en tidlig del av straffegjennomføringen. Kriminalomsorgen planlegger derfor å bruke oppholdet i anstalten til å kartlegge de domfelte gjennom Behovs og ressurskartlegging i kriminalomsorgen (BRIK). På bakgrunn av denne kartleggingen kan det lages en plan for det videre rehabiliteringsarbeidet i Norgerhaven fengsel og etter en overføring til Norge.

I henhold til avtalen med Nederland kan de innsatte ikke gjennomføre permisjon eller andre utganger på nederlandsk jord. Så snart en innsatt innvilges ordinær permisjon må han derfor tilbakeføres til et fengsel i Norge. Resterende permisjoner og progresjon frem mot løslatelse vil deretter skje i Norge. Kriminalomsorgen må påse at det er rettslikhet ved behandling av permisjons-søknader. Den innsatte skal ikke komme i en dårligere stilling enn om han gjennomførte straffen i Norge.

Kriminalomsorgen skal arbeide for tilbakeføring til samfunnet uavhengig om den innsatte er norsk statsborger eller har en annen nasjonalitet.

Figur 6.2 Biblioteket i Norgerhaven fengsel

Kilde: Kriminalomsorgsdirektoratet

6.4.6 Helseavdelingen i fengselet

Fengselet har en godt bemannet helseavdeling. Det vil være tilgang på lege, sykepleiere og psykolog daglig. Tannlege er tilgjengelig flere ganger per uke, og det er mulighet for å tilkalle psykiater ved behov. Det vil bli tilrettelagt for bruk av oversettelses- og tolketjenester ved behov.

Helsedirektoratet har vært på befaring i helseavdelingen og bistått kriminalomsorgen med vurderingen av om helsetilbudet er likeverdig med helsetilbudet til innsatte i norske fengsler. Helsedirektoratet har i sin rapport konkludert med at helsetilbudet i Norgerhaven fengsel er likeverdig med helsetilbudet til innsatte i norske fengsler, med unntak for innsatte med psykiske problemer som trenger tjenester fra spesialisthelsetjenesten.

Overføring av helseopplysninger mellom helsepersonell i Norge og Nederland, reguleres etter gjeldende regler for utlevering av slike opplysninger. I de fleste tilfeller vil overføring av slike opplysninger kreve samtykke fra den innsatte.

Klager fra innsatte på den medisinske behandlingen av helsepersonell i fengselet må fremmes i

henhold til nederlandsk lovgivning. Klager som gjelder *retten* til helsetjenester og regler om erstatning ved pasientskader, vil følge det norske regelverket. Se nærmere redegjørelse i punkt 5.3.1 og 5.3.3.

6.4.7 Rett til utdanning

Det vil kreve store ressurser å tilby utdanning som innsatte har en lovbestemt rett på, fra et fengsel i Nederland. Rettighetsleverer som er i et utdanningsløp skal derfor ikke overføres til straffegjennomføring i Nederland.

En innsatt som har rett til utdanning og som søker om en skoleplass, skal få tilbud om skoleplass innen rimelig tid. Det kan ofte gå noe tid før den innsatte faktisk kan påbegynne utdanningen. Departementet legger til grunn at den innsatte kan gjennomføre straff i fengselet i Nederland inntil tidspunktet for når han faktisk skal påbegynne utdanningen. Dersom en innsatt har rett på utdanning, men ikke benytter seg av denne retten, kan han gjennomføre straff i fengselet i Nederland.

6.4.8 Kontakt med andre

Avstanden fra Norge til fengselet i Nederland er lang. Avstanden kan imidlertid også være lang for innsatte under straffegjennomføring i fengsel i Norge. Innsatte kan for eksempel ha sin familie på en annen kant av landet eller i et annet land. For mange innsatte vil det ikke være av stor betydning hvorvidt straffen gjennomføres i Norge eller i Nederland, dette gjelder for eksempel utenlandske statsborgere.

Departementet vil be Kriminalomsorgsdirektoratet om å finne gode løsninger, slik at de innsatte kan benytte telefon og andre kommunikasjonsmuligheter i større utstrekning enn i norske fengsler i dag. Dagens regelverk legger opp til at innsatte kan telefonere 20 minutter per uke. I fengselet i Nederland skal de innsatte kunne telefonere 20 minutter tre ganger per uke. Prisen for telefoning fra fengsel i Nederland skal ikke være høyere enn telefoning fra fengsel i Norge. Når de innsatte mottar besøk skal det legges til rette for fleksible løsninger der besøkende for eksempel kan komme på besøk flere dager på rad. I tillegg legges det opp til at de innsatte skal kunne benytte seg av Skype e.l. som et alternativ til besøk.

Det er opprettet kontakt med Den norske Sjømannskirken i Rotterdam vedrørende etablering av besøksordning, gudstjenester mv. Andre organisasjoner, som for eksempel Røde Kors, vil også ha anledning til å besøke innsatte i fengselet.

De innsatte vil ha rett på rettslig bistand etter gjeldende regler, og advokater og rettshjelpere vil få tilgang til fengselet i Nederland.

6.4.9 Tilsyn

Departementet viser særlig til høringsuttalelsen fra Sivilombudsmannen der det ble reist flere spørsmål og uttrykt behov for å avklare forebyggingsenhetens rolle. Uttalelsen er nærmere beskrevet i punkt 5.5.3.

Når det gjelder straff som gjennomføres i annen stat vil det, slik Sivilombudsmannen påpeker, være delt jurisdiksjon. Departementet er enig med Sivilombudsmannen i behovet for å tydeliggjøre grensene mellom norske og nederlandske tilsynsorganer. Videre er det viktig å sørge for at det ikke blir rettslige «hull» som følge av en slik løsning.

Når det gjelder tilsyn med straffegjennomføringen i fengselet Norge skal leie, er det norsk rett som skal regulere dette. Fordi Norgerhaven fengsel er administrativt tilknyttet Ullersmo fengsel, vil det være tilsynsrådet for kriminalomsorgen

region øst som har ansvar for å gjennomføre tilsyn etter straffegjennomføringsloven § 9. Videre anerkjenner Nederland Sivilombudsmannens mandat som forebyggingsenhet til å foreta besøk til Norgerhaven fengsel.

Nederland har implementert tilleggsprotokollen til FNs torturkonvensjon (OPCAT). I Nederland er nasjonal forebyggingsenhet fordelt på flere organisasjoner som koordinerer forebyggingsarbeidet mellom seg. De utpekte organisasjonene er:

The Inspectorate of Security and Justice,
The Healthcare Inspectorate,
The Inspectorate for Youth Care,
The Council for the Administration of Criminal Justice and Protection of Juveniles.

Det er avklart at den nederlandske forebyggingsenheten etter OPCAT ikke vil hevde sitt mandat i Norgerhaven fengsel, slik at den norske forebyggingsenheten her vil være alene om dette tilsynet. Imidlertid skal det påpekes at det nederlandske helsetilsynet (som utgjør en del av nasjonal forebyggingsenhet) vil ha myndighet til å gjøre tilsyn med helsetjenestene som ytes av nederlandsk personell i fengselet.

Selv om de innsatte anses å være under norsk straffegjennomføring også under transport og opphold i sykehus, er det her nederlandske myndigheter som har ansvar for håndteringen av innsatte og for å ivareta sikkerheten. Tjenestemennene opererer i disse tilfellene på vegne av nederlandske myndigheter. Under transport og opphold i sykehus er det derfor nederlandske myndigheter som kan føre tilsyn og som vil være klageinstans i individuelle saker. Videre er det den nederlandske forebyggingsenheten (i disse tilfellene *The Inspectorate for Security and Justice*) som vil føre tilsyn med disse stedene.

Departementet mener at de innsattes rettigheter vil være tilstrekkelig ivaretatt så lenge ansvarsfordelingen er tydelig avklart. Det er i denne sammenheng sentralt at Nederland har implementert OPCAT og for øvrig er tilsluttet de samme sentrale menneskerettslige konvensjoner som Norge. I tillegg vil Europarådets komité for forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT) og FNs underkomite for forebygging (SPT) ha adgang til å føre tilsyn med fengselet og under transport og sykehusopphold.

Når det gjelder immunitet eller annen form for beskyttelse av personer som skal gjennomføre tilsyn i Norgerhaven fengsel, kan departementet ikke se at det er behov for det i dette tilfellet.

6.4.10 Transport

Norske myndigheter har ansvar for transport av innsatte fra fengsel i Norge og til flyplassen i Nederland. Norske myndigheter har tilsvarende ansvar for å hente de innsatte på flyplassen i Nederland ved retur til Norge. Nederlandske myndigheter har ansvar for transport av innsatte fra flyplass i Nederland til fengsel i Nederland.

Departementet har besluttet at det er kriminalomsorgen som har ansvar for å gjennomføre transporten fra norsk side. Kriminalomsorgen kan ved behov be om bistand fra politiet for håndtering av enkelte innsatte. Det vil kunne være aktuelt å organisere transporten både ved å leie egne fly til dette formålet (charter) og ved bruk av vanlige ruteflygninger.

6.5 Behov for lovendring

Gjennomføring av avtalen nødvendigjør endringer i norsk lov. Straffegjennomføringsloven har ingen geografisk begrensning, men det er rimelig å tolke loven slik at den bare gjelder for straffegjennomføring mv. i Norge. Lovforslaget åpner adgang for at straff kan gjennomføres i en annen stat som Norge har inngått avtale med. Lovforslaget omhandler også rett til helsehjelp under slik straffegjennomføring. Det er videre foreslått en hjemmel som gir Kongen anledning til å gi forskrifter og fastsette unntak fra nærmere angitte bestemmelser i straffegjennomføringsloven som er nødvendige for at straff kan gjennomføres i en annen stat. Eventuelle forskriftsendringer vil sendes på høring og være på plass før avtalen trer i kraft. Når det gjelder den nærmere utformingen av lovforslaget, viser departementet til kapittel 5.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

7.1 Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat)

Foreslåtte endringer i straffegjennomføringsloven vil i seg selv ikke medføre økonomiske og administrative konsekvenser. En inngåelse av avtale om gjennomføring av dom på ubetinget fengsel med annen stat som foreslått i denne proposisjonen, vil imidlertid ha økonomiske og administrative konsekvenser. Nedenfor følger en nærmere redegjørelse for økonomiske og administrative konsekvenser knyttet til avtale mellom Norge og Nederland.

7.2 Avtale mellom Norge og Nederland om bruken av et fengsel i Nederland for gjennomføring av norske fengselsstraffer

Inngåelse av avtale med Nederland om leie av fengselskapasitet vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser. Samlet er avtalen forventet å medføre et årlig bevilgningsbehov tilsvarende om lag 270 mill. kroner, gitt valutakurs for EUR på 8,5 kroner. Bevilgningsbehovet knytter seg til en fast årlig leiepris og en variabel kostnad basert på forbruk som skal betales til Nederland, samt kostnader som påløper for kriminalomsorgen til å administrere, forvalte og følge opp avtalen.

Hovedtariffavtalens virkeområde er begrenset til å gjelde i Norge. For norske tilsatte som skal arbeide i Norgerhaven fengsel, må det vurderes om tilsetningsforholdet krever særskilt tilpasning i forhold til hovedtariffavtalen.

7.2.1 Fast årlig leiepris

Det følger av avtalens artikkel 27 at fast årlig leiepris er 25,5 mill. euro for 242 plasser (2015-nivå). Gitt en valutakurs for EUR på 8,5 tilsvarer dette om lag 217 mill. kroner. Leieprisen vil bli årlig prisomregnet etter indeks fastsatt av *Bureau for Economic Policy Analysis* i Nederland. Nederland skal stille til

disposisjon et fullt utstyrt fengsel og tilsatte, herunder administrasjon, fengselsbetjenter, sikkerhetspersonell, basis helsepersonell (lege, sykepleiere, psykolog), prest, imam og bibliotekar.

7.2.2 Variable kostnader

I tillegg til fast leiepris skal Norge betale for enkelte tjenester basert på forbruk. I samarbeidsavtalen mellom Kriminalomsorgsdirektoratet og tilsvarende direktorat i Nederland er det nærmere spesifisert hvilke tjenester dette gjelder og stykkpris for tjenestene, jf. artikkel 28. Dette gjelder bl.a. transport av innsatte mellom flyplass i Nederland og fengselet, spesielle helsetjenester knyttet til psykiater, medisiner, tannlege, sykehusopphold og nødvendige urinprøver for å avdekke rusmisbruk.

7.2.3 Driftskostnader for kriminalomsorgen

Kriminalomsorgen vil få økte utgifter knyttet til administrasjon, forvaltning og oppfølging av avtalen. Dette gjelder i hovedsak kostnader til transport av innsatte frem til flyplass i Nederland, styrking av administrasjonen ved Ullersmo fengsel, etablering av og drift av en norsk stab i Norgerhaven fengsel i Nederland og dagpenger til innsatte. I tillegg vil det påløpe ekstra kostnader bl.a. knyttet til gjennomføring av tilsyn og oversettelser mv. I 2015 er det også forventet ekstra utgifter knyttet til bl.a. opplæring av nederlandske tilsatte i norsk straffegjennomføring i regi av Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS).

7.2.4 Samlet bevilgningsbehov

De variable kostnadene og driftskostnader for kriminalomsorgen er samlet anslått til om lag 53 mill. kroner årlig. Dette innebærer at avtalen samlet er forventet å medføre et årlig bevilgningsbehov tilsvarende om lag 270 mill. kroner (gitt valutakurs for EUR på 8,5).

Årlig gjennomsnittskostnad for drift av 242 plasser i Norge med høyt sikkerhetsnivå er om lag 260 mill. kroner, inkludert bevilgning til helsetjenester og opplæringstilbud. Ettersom det ikke finnes ledig

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

kapasitet, vil etablering av tilsvarende plasser i Norge også kreve investeringer, dvs. at alternativkostnaden er høyere enn 260 mill. kroner. Det vises for øvrig til omtale av kapasitetsbehov, og permanente og midlertidige tiltak under punkt 6.1.

7.3 Endringsforslag

I Prop. 1 S (2014–2015) er det satt av 109 mill. kroner til en eventuell avtale. I tillegg er 1 mill.

kroner bevilget under kapittel 430 *Kriminalomsorgen*, post 01 *Driftsutgifter* til å dekke administrasjonsutgifter i forbindelse med samarbeidet. Det vil ikke være praktisk mulig å starte drift i Nederland før høsten 2015. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen under kapittel 430 *Kriminalomsorgen*, post 01 *Driftsutgifter* med 109 mill. kroner.

Samlet budsjettmessig konsekvens fra 2016 er anslått til 270 mill. kroner gitt en valutakurs for EUR på 8,5.

8 Merknader til endringene i straffegjennomføringsloven

Til § 1 a Straffegjennomføring i annen stat

Første ledd

Bestemmelsen gir kriminalomsorgen hjemmel til å beslutte at domfelte som er dømt til ubetinget fengselsstraff, kan gjennomføre straffen i en annen stat som Norge har inngått avtale med. Sammenholdt med lovutkastet § 1 a annet ledd, utvider bestemmelsen lovens virkeområde, ved at loven også kan gjelde i en annen stat som Norge har inngått avtale med.

Inngåelse av en avtale med en annen stat om å leie fengselsplasser vil kreve Stortingets samtykke, jf. Grunnloven § 26 annet ledd. Videre er det flere begrensninger knyttet til hvilken stat det kan være aktuelt å inngå avtale med. Det må være en forutsetning at det er en stat som etter Norges vurdering ivaretar grunnleggende rettssikkerhetsgarantier. I tillegg vil geografien sette naturlige begrensninger. Videre må for eksempel bygninger og innholdet i straffegjennomføringen tilfredsstillende kravene som stilles i den norske straffegjennomføringsloven.

Det er kun ubetinget fengselsstraff som gjennomføres i et *fengsel*, som vil kunne være gjenstand for en avtale med en annen stat. Begrunnelsen for dette er at norsk jurisdiksjon vil være begrenset til det fengsel som er stilt til disposisjon av utenlandske myndigheter.

Bestemmelsen sammenholdt med lovutkastet annet ledd innebærer at alle straffegjennomføringslovens regler gjelder med unntak av de begrensninger som følger av lovutkastet tredje og fjerde ledd. Hjemmel for overføring av innsatte til et fengsel i en annen stat som Norge har inngått avtale med, vil derfor følge av de vanlige reglene i straffegjennomføringsloven § 14 om overføring av innsatte mellom fengsler. Det vil også kunne være aktuelt med nyinnsettelse etter straffegjennomføringsloven § 11.

Det vil avhenge av straffens lengde om det er lokalt eller regionalt nivå i kriminalomsorgen som fatter vedtak om overføring av innsatte mellom fengsler i første instans, jf. straffegjennomføringsloven § 6. Saksbehandlingen skal følge forvaltningsloven med de begrensninger som følger av

straffegjennomføringsloven § 7. Beslutning om overføring etter straffegjennomføringsloven § 14 er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2, som kan påklages etter forvaltningsloven §§ 28 flg. Beslutning om direkte innsettelse i fengsel etter straffegjennomføringsloven § 11 er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages.

Annet ledd

Det følger av denne bestemmelsen at domfelte som gjennomfører straff i en annen stat som Norge har inngått avtale med, er å anse som innsatt i fengsel i Norge, og skal ha de rettigheter og plikter som følger av dette. Retten til helsetjenester er regulert særskilt i bestemmelsens tredje ledd.

Domfelte skal ikke miste sine rettigheter og plikter etter straffegjennomføringsloven eller annen lovgivning, selv om straffegjennomføringen finner sted i en annen stat som Norge har inngått avtale med. Domfelte vil blant annet beholde sitt medlemskap i folketrygden, jf. folketrygdloven § 2-17.

I noen tilfeller vil det være behov for å kjøpe tjenester i den staten som Norge inngår leieavtale med for å ivareta domfeltes rettigheter og plikter. Dette kan for eksempel være bibliotekstilbud eller religiøse tjenester. Behovet for å kjøpe andre typer av tjenester av den andre staten må vurderes konkret ut fra tilbudet og forholdene for øvrig i mottakerstaten. Ordningen vil kunne innebære avvik fra straffegjennomføringsloven § 4 og prinsippet om at ansvarlige offentlige etater skal sørge for de tjenester som innsatte har krav på (forvaltningssamarbeidsmodellen). Det vises her til bestemmelsens fjerde ledd.

Dersom kriminalomsorgen vil kjøpe tjenester fra mottakerstaten, må tjenestene kvalitetssikres av norske myndigheter. Det sentrale i denne vurderingen er hvorvidt tjenestene oppfyller samme krav til kvalitet og forsvarlighet som tilsvarende tjenester i Norge.

Det kan tenkes tilfeller der det vil være vanskelig å oppfylle kravene til kvalitet og forsvarlighet for tjenester som innsatte har rett på. Dersom et fengsel i en annen stat ikke kan gi innsatte de

rettigheter eller plikter som følger av norsk lov, kan de innsatte ikke gjennomføre straffen i det aktuelle fengselet.

Konstruksjonen at den innsatte er «å anse som innsatt i fengsel i Norge», har også den virkning at vedkommende ikke kan nektes innreise til Norge ved f.eks. permisjon under soningen eller tilbakeføring til soning i Norge selv om den innsatte er en utlending som er utvist fra Norge.

Tredje ledd

Bestemmelsen regulerer domfeltes rett til helsehjelp i en annen stat som Norge har inngått avtale med. Kriminalomsorgen må sørge for at den innsatte gis forsvarlig helsehjelp i mottakerstaten av likeverdig kvalitet som tilsvarende helsehjelp i Norge. Dette innebærer at norske myndigheter, før det inngås avtale med annen stat om leie av fengselsplasser, må undersøke om helsetjenesten i den aktuelle staten faktisk kan levere et forsvarlig og likeverdig tilbud.

Statens helsetilsyn skal føre tilsyn med at staten oppfyller sin forpliktelse til å sørge for at de domfelte som gjennomfører straff i annen stat får tilbud om helsehjelp som er likeverdig med det tilbudet de ville hatt krav på, dersom straffegjennomføringen hadde funnet sted i Norge. Reglene i helsetilsynsloven skal gjelde tilsvarende for utøvelsen av dette tilsynet. Det vil blant annet være aktuelt å føre tilsyn med hvorvidt kriminalomsorgen inngår tilstrekkelige og tilfredsstillende avtaler om kjøp av helsetjenester. Helsetilsynet kan gi pålegg til Kriminalomsorgsdirektoratet etter helsetilsynsloven § 5. Se nærmere redegjørelse i punkt 5.3.1 og 5.3.3.

Dersom en domfelt som gjennomfører straff i en annen stat mener helsehjelpen han eller hun har fått tilbud om ikke er likeverdig med den helsehjelpen vedkommende ville hatt krav på ved straffegjennomføring i Norge, skal han eller hun kunne klage til Fylkesmannen etter reglene i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 7.

Fjerde ledd

Bestemmelsen gir Kongen myndighet til å fastsette utfyllende forskrifter og til å fastsette de unntak fra straffegjennomføringsloven §§ 4, 7, 8 første ledd og 27 som er nødvendige for at straff skal kunne gjennomføres i en stat som Norge har inngått avtale med.

Straffegjennomføringsloven § 4 slår fast at kriminalomsorgen i samarbeid med andre offentlige etater skal legge til rette for at domfelte får de tje-

nester som de etter lovgivningen har krav på. Dette innebærer at for eksempel helsetjenester, opplæringsjenester og bibliotekjenester ikke ytes av kriminalomsorgen, men av de offentlige etater som ellers tilbyr slike tjenester i samfunnet. Behovet for å kunne gjøre unntak fra straffegjennomføringsloven § 4 er begrunnet i at det kan være tjenester som av praktiske grunner ikke kan leveres av de aktuelle etatene i Norge. Det understrekes at de innsatte skal ha krav på tjenester av like god kvalitet. En hjemmel til å kunne gjøre unntak fra straffegjennomføringsloven § 4 må derfor sammenholdes med lovforslagets § 1 a annet og tredje ledd.

Det kan videre fastsettes unntak fra straffegjennomføringsloven § 7, for så vidt gjelder anvendelsen av forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt for tilsatte i mottakerstaten, jf. forvaltningsloven § 13. Det presiseres at det bare er aktuelt å fastsette unntak fra forvaltningslovens regler om taushetsplikt, og ikke f.eks. bestemmelsene om krav til saksbehandling mv. En forutsetning for å fastsette unntak, vil være at den andre staten har tilsvarende regler om taushetsplikt som Norge og at de har mekanismer for å følge opp brudd på taushetsplikten.

Straffegjennomføringsloven § 8 første ledd omhandler blant annet krav om vandel for tilsatte i kriminalomsorgen. Ved en avtale om leie av fengselsplasser med en annen stat, vil som utgangspunkt mottakerstaten også stille med fengselsbetjenter. Mottakerstatens tilsatte er således ikke «tilsatt» av norsk kriminalomsorg, slik at bestemmelsen om vandel ikke vil gjelde på samme måte. Etter departementets syn er det nærliggende å tolke bestemmelsen slik at det kan foreligge et vandelskrav for mottakerstatens tilsatte fordi de utfører arbeid for kriminalomsorgen, og særlig sett i sammenheng med arbeidets omfang og viktighet. Departementet foreslår derfor at det i forskrift kan gjøres unntak fra de norske reglene om vandel for tilsatte fra mottakerstaten.

Straffegjennomføringsloven § 27 regulerer undersøkelser av personer og gjenstander på fengselsområdet. Bestemmelsen gir kriminalomsorgen adgang til å undersøke personer og gjenstander med teknisk utstyr eller hund. En praktisk situasjon vil være å pålegge besøkende å passere gjennom en «metallportal» ved innkomst i fengselet. Etter straffegjennomføringsloven § 27 tredje ledd kan advokater, offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatiske eller konsulære representanter bare pålegges slik undersøkelse i fengselsavdelinger med særlig høyt sik-

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

kerhetsnivå. Departementet legger til grunn at det kan oppstå behov for å gi forskrift om unntak fra denne bestemmelsen ved en avtale med en annen stat om leie av fengselskapasitet, for eksempel som følge av andre sikkerhetsrutiner i den andre staten.

Justis- og beredskapsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015, i samsvar med et vedlagt forslag.

A**Forslag****til lov om endringer i straffegjennomføringsloven
(straffegjennomføring i annen stat)****I**

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. gjøres følgende endringer:

Ny § 1 a skal lyde:

§ 1 a Straffegjennomføring i annen stat

Etter beslutning av kriminalomsorgen kan domfelte som er dømt til ubetinget fengselsstraff, gjennomføre straffen i en annen stat som Norge har inngått avtale med.

Domfelte som gjennomfører straff i en annen stat etter første ledd, er å anse som innsatt i fengsel i Norge og skal, med de presiseringer som følger av tredje ledd, ha de rettigheter og plikter som følger av dette.

Kriminalomsorgen skal sørge for at domfelte som gjennomfører straff i en annen stat etter første ledd får tilbud om helsehjelp som er likeverdig med

det tilbudet domfelte ville hatt krav på ved straffegjennomføring i Norge. Statens helsetilsyn fører tilsyn med kriminalomsorgens forpliktelser etter bestemmelsen her. Helsetilsynsloven gjelder tilsvarende. Pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 7 om klage gjelder for kriminalomsorgens forpliktelser etter bestemmelsen her. Kriminalomsorgen skal på anmodning gi Statens helsetilsyn og Fylkesmannen opplysninger som disse finner nødvendige for å kunne utføre sine oppgaver etter bestemmelsen her. Opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt.

Kongen kan gi utfyllende forskrift og fastsette de unntak fra §§ 4, 7, 8 første ledd og 27 som er nødvendige for at straff skal kunne gjennomføres i en annen stat etter første ledd.

II

Loven trer i kraft straks.

B**Forslag****til samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av
2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland**

Stortinget samtykker til inngåelse av avtale av 2. mars 2015 med Nederland om bruken av et fengsel i Nederland.

C**Forslag****til vedtak om endringer i statsbudsjettet for 2015**

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
430		Kriminalomsorgen	
	1	Driftsutgifter, økes med	109 000 000
		fra kr 3 750 582 000 til kr 3 859 582 000	

Vedlegg 1

**Agreement between
the Kingdom of Norway
and the Kingdom of the
Netherlands on the use
of a prison in the
Netherlands for the
purpose of the execution
of Norwegian sentences
of imprisonment**

The Kingdom of Norway
and
the Kingdom of the Netherlands
(hereinafter the "Parties"),

Whereas there is intensive bilateral cooperation between the Parties in the area of criminal justice in a European context;

Whereas the Parties agree that the execution of prison sentences is an essential part of the functioning of the rule of law;

Whereas Norway is in a situation where there is a shortage of prison capacity and whereas the rental of prison capacity from another State is seen as a short-term solution to this challenge;

Whereas, as a result of the current capacity as regards custodial institutions in the Netherlands, the execution of Norwegian prison sentences can be realised in a prison in the Netherlands;

Whereas the Parties recognise and are bound by international human rights standards and norms;

Whereas the application of this Agreement is governed by these circumstances;

Have agreed as follows:

Part I**General Provisions****Article 1****Use of terms**

For the purpose of this Agreement:

a. "Sending State" means: the Kingdom of Norway;

**Avtale mellom
Kongeriket Norge
og Kongeriket Nederland
om bruken av et fengsel
i Nederland for
gjennomføring av
norske fengselsstraffer**

Kongeriket Norge

og

Kongeriket Nederland

(heretter kalt «partene»), har på bakgrunn av at

– det finnes et intensivt bilateralt samarbeid mellom partene på det strafferettslige området i en europeisk sammenheng,

– partene er enige om at gjennomføring av fengselsdommer er en vesentlig del av et velfungerende rettssystem,

– Norge er i en situasjon der det er knapphet på fengselskapasitet, og at leie av fengselskapasitet i en annen stat anses som en kortsiktig løsning på denne utfordringen,

– det som følge av den nåværende kapasiteten ved fengselsinstitusjoner i Nederland, er slik at norske fengselsdommer kan gjennomføres i et fengsel i Nederland,

– partene anerkjenner og er bundet av internasjonale standarder og normer for menneskerettigheter,

– gjennomføringen av denne avtalen er bestemt av disse omstendighetene,

har inngått følgende avtale:

Del 1**Generelle bestemmelser****Artikkel 1****Bruk av begreper**

For formålet med denne avtalen betyr:

a. «avsenderstaten»: Kongeriket Norge,

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

b. "Receiving State" means: the Kingdom of the Netherlands; c. "the designated authority of the Sending State" means: the Directorate of the Norwegian Correctional Service (<i>Kriminalomsorgsdirektoratet</i>); d. "the designated authority of the Receiving State" means: the Dutch Custodial Institutions Agency (<i>Dienst Justitiële Inrichtingen</i>); e. "the prison" means: Norgerhaven prison in Veenhuizen in the municipality of Noordenveld in the Receiving State, which under the law of the Sending State functions as an annex of Ullersmo prison in the municipality of Ullensaker in the Sending State; f. "the Governor" means: the Governor of the prison, appointed by the designated authority of the Sending State; g. "the Staff- and facility manager" means: the official appointed by the designated authority of the Receiving State, as referred to in Article 6, Paragraph 4; h. "prisoner" means: an adult male person upon whom a Norwegian sentence is imposed; i. "Norwegian sentence" means: a prison sentence imposed by a final decision of a court which is enforceable in the Sending State.	b. «mottakerstaten»: Kongeriket Nederland, c. «avsenderstatens utpekte myndighet»: Kriminalomsorgsdirektoratet, d. «mottakerstatens utpekte myndighet»: Den nederlandske fengselsetaten (<i>Dienst Justitiële Inrichtingen</i>), e. «fengselet»: Norgerhaven fengsel i Veenhuizen i Noordenveld kommune i mottakerstaten, som i henhold til loven i avsenderstaten fungerer som en avdeling tilknyttet Ullersmo fengsel i Ullensaker kommune i avsenderstaten, f. «fengselsleder»: fengselslederen for fengselet, som utnevnes av avsenderstatens utpekte myndighet, g. «personal- og administrasjonssjef»: tjenestepersonen utnevnt av den utpekte myndigheten i mottakerstaten, som henviser til i artikkel 6 nr. 4, h. «innsatt»: en mann over 18 år som er idømt en norsk dom, i. «norsk dom»: en fengselsstraff som er idømt ved en rettskraftig avgjørelse av en domstol, og som kan fullbyrdes i avsenderstaten.

Article 2

Purpose and scope

This Agreement serves to regulate matters relating to or arising out of the execution of Norwegian sentences in the prison and contains the necessary conditions for that purpose.

Article 3

Mutual obligations

1. The Minister of Security and Justice of the Receiving State shall put the prison, including its personnel and facilities, at the disposal of the Minister of Justice and Public Security of the Sending State for the purpose of the execution of Norwegian sentences.
2. The Minister of Justice and Public Security of the Sending State shall make use of the prison for a remuneration and in conformity with this Agreement and with the prison's maximum capacity as determined by the Receiving State. Deprivation of liberty in the prison shall be based exclusively on a Norwegian sentence. Deprivation of liberty of other persons than prisoners shall not be allowed.

Artikkel 2

Formål og anvendelsesområde

Denne avtalen har til formål å regulere spørsmål som er knyttet til eller oppstår i forbindelse med fullbyrdelsen av norske dommer i fengselet, og inneholder de nødvendige vilkårene for dette formålet.

Artikkel 3

Gjensidige forpliktelser

1. Sikkerhets- og justisministeren i mottakerstaten skal stille fengselet, inkludert dets personell og fasiliteter, til disposisjon for Justis- og beredskapsministeren i avsenderstaten for det formål å sørge for gjennomføringen av norske dommer.
2. Justis- og beredskapsministeren i avsenderstaten skal benytte fengselet mot en godtgjørelse og i samsvar med denne avtalen og med fengselets maksimale kapasitet som fastsatt av mottakerstaten. Frihetsberøvelse i fengselet skal være basert utelukkende på en norsk dom. Frihetsberøvelse av andre personer enn innsatte skal ikke være tillatt.

3. With a view to the implementation of this Agreement the designated authorities of the Sending State and the Receiving State shall conclude a cooperation agreement in which arrangements shall be made concerning the functioning of the prison, the personnel, the facilities, the transport of prisoners and other tasks that may be carried out by the Receiving State.

Article 4

Applicable law

1. The law of the Sending State shall be exclusively applicable to the execution of Norwegian sentences in the prison, including the right of prisoners to request a transfer to the Sending State, unless otherwise provided in this Agreement.
2. The cooperation agreement, as referred to in Article 3, Paragraph 3, shall be governed exclusively by the law of the Receiving State.

Article 5

Personal data

Personal data supplied for the application of this Agreement shall only be used for the purpose of this Agreement, as referred to in Article 2.

Article 6

Competences and responsibilities of the Governor

1. The Governor shall be in charge of the prison.
2. Within the prison the Governor shall be responsible for the proper execution of Norwegian sentences, maintaining order and security and the treatment of prisoners in accordance with the Execution of Sentences Act (*straffegjennomføringsloven*) of the Sending State. To that end, the Governor shall make use of the personnel made available by the designated authority of the Receiving State.
3. In accordance with Paragraph 2, the Governor shall be responsible for the use of direct force against prisoners, including the use of measures of restraint, with a view to maintaining order and security in the prison or for reasons of safety and preventing escape, ensuring that the instruction on the use of force in prisons of the Receiving State (*Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen*) is adhered to.
4. Under the authority and responsibility of the Governor, the Staff and facility manager shall manage the prison facilities and its personnel.

3. Med sikte på gjennomføringen av denne avtalen skal de utpekte myndighetene i avsenderstaten og mottakerstaten inngå en samarbeidsavtale der det skal fastsettes ordninger for hvordan fengselet, personalet, fasilitetene, transport av de innsatte og andre oppgaver som blir utført av mottakerstaten, skal fungere.

Artikkel 4

Gjeldende lov

1. Bare avsenderstatens lov skal gjelde for gjennomføring av norske dommer i fengselet, herunder de innsattes rett til å søke om overføring til avsenderstaten, med mindre annet er bestemt i denne avtalen.
2. Samarbeidsavtalen, som nevnt i artikkel 3 nr. 3, skal utelukkende reguleres av mottakerstatens lov.

Artikkel 5

Personopplysninger

Personopplysninger som gis for gjennomføring av denne avtalen, skal bare brukes for denne avtalens formål, som angitt i artikkel 2.

Artikkel 6

Fengselslederens kompetanse og ansvar

1. Fengselslederen er leder for fengselet.
2. Innenfor fengselet er fengselslederen ansvarlig for riktig gjennomføring av norske dommer, for å opprettholde orden og sikkerhet og for behandling av innsatte i samsvar med straffegjennomføringsloven i avsenderstaten. For dette formål skal fengselslederen gjøre bruk av personalet som er stilt til disposisjon av den utpekte myndigheten i mottakerstaten.
3. I henhold til nr. 2 er fengselslederen ansvarlig for bruk av direkte makt overfor innsatte, herunder bruk av tvangsmidler, med sikte på å opprettholde orden og sikkerhet i fengselet eller av sikkerhetsgrunner, og for å hindre rømning, samt for å sikre at mottakerstatens instruks om bruk av makt i fengsler (*Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen*) etterleves.
4. Under fengselslederens myndighet og ansvar skal personal- og administrasjonssjefen være ansvarlig for fengselets fasiliteter og dets personell.

Article 7

Staff

The Receiving State shall provide the staff necessary to implement the cooperation agreement, as referred to in Article 3, Paragraph 3. Any reduction in staff has to be specifically agreed with the Governor.

Part II

Provisions Concerning the Execution of Sentences

Article 8

Placement of prisoners

1. The designated authority of the Sending State shall ensure that a prisoner will start serving his sentence in a prison in Norway before he is transferred to the prison.
2. The designated authority of the Sending State shall place a prisoner in the prison for the execution of a Norwegian sentence provided that the prisoner, at the time of the decision on the placement:
 - a. is not a national or a resident of the Receiving State;
 - b. is not declared an undesirable alien in the Receiving State, nor registered as an alien who should be denied entry in the Receiving State;
 - c. is not wanted in the Receiving State for the purposes of criminal investigation or prosecution or for the execution of a sentence;
 - d. does not pose a risk of escape or a risk to society that exceeds the security level of the prison as determined by the Receiving State;
 - e. is not the subject of an arrest warrant in the Sending State, nor wanted in the Sending State for the purposes of criminal investigation or prosecution; and
 - f. does not need medical care or other care which cannot be provided in the prison.
3. The designated authority of the Sending State will provide the designated authority of the Receiving State with the information necessary to verify the provisions of Paragraph 2, subsections a up to and including d. The competent authorities of the Sending State and the Receiving State will cooperate on the verification of said provisions. Where appropriate, consulta-

Artikkel 7

Personell

Mottakerstaten skal sørge for nødvendig personell for å iverksette samarbeidsavtalen, som nevnt i artikkel 3 nr. 3. Enhver reduksjon av bemanningen må avtales særskilt med fengselslederen.

Del II

Bestemmelser vedrørende straffegjennomføringen

Artikkel 8

Plassering av innsatte

1. Den utpekte myndigheten i avsenderstaten skal sikre at en innsatt påbegynner straffegjennomføringen i et fengsel i Norge før han blir overført til fengselet.
2. Den utpekte myndigheten i avsenderstaten skal plassere en innsatt i fengselet for gjennomføring av en norsk dom, forutsatt at den innsatte på tidspunktet når beslutningen om plassering tas:
 - a. ikke er borger av eller bosatt i mottakerstaten,
 - b. ikke er erklært som uønsket utlending i mottakerstaten, og heller ikke er registrert som en utlending som skal nektes innreise i mottakerstaten,
 - c. ikke er ettersøkt i mottakerstaten i forbindelse med etterforskning av straffbare forhold eller strafferettslig forfølgelse eller for fullbyrding av en dom,
 - d. ikke utgjør en rømningsrisiko eller en risiko for samfunnet som overstiger fengsels sikkerhetsnivå som fastsatt av mottakerstaten,
 - e. ikke er gjenstand for en arrestordre i avsenderstaten, og heller ikke er etterlyst i avsenderstaten i forbindelse med etterforskning av straffbare forhold eller strafferettslig forfølgelse, og
 - f. ikke har behov for medisinsk behandling eller annen behandling som ikke kan gis i fengselet.
3. Den utpekte myndigheten i avsenderstaten skal gi den utpekte myndigheten i mottakerstaten nødvendig informasjon for å verifisere bestemmelsene i nr. 2 punkt a til og med d. Vedkommende myndigheter i avsenderstaten og mottakerstaten skal samarbeide for å verifisere disse bestemmelsene. Der det er relevant, skal det holdes konsultasjoner mellom de utpekte

tion shall take place between the designated authorities of the Sending State and the Receiving State with regard to the application of Paragraph 2, subsection d.

4. In individual cases and for reasons of public interest the Receiving State may refuse the placement of a prisoner or may request the return of a prisoner to the Sending State. In the latter case the prisoner will be transferred to the Sending State as soon as possible.

Article 9

Execution of leave and release

1. Any decision taken in the Sending State according to which a prisoner is allowed to leave the prison, temporarily or otherwise, shall not be executed on the territory of the Receiving State. The prisoner shall be transferred to the Sending State with a view to the subsequent execution of this decision.
2. Prisoners shall be transferred back to the Sending State at least two months before their release, unless the designated authorities of the Sending State and the Receiving State have derogated from this in individual cases.

Article 10

Complaints and legal actions of prisoners

1. The law of the Sending State shall be applicable to any complaints or legal actions of prisoners concerning the execution of Norwegian sentences.
2. The law of the Receiving State concerning treatment by medical professionals, with the exception of the Penitentiary Principles Act (*Penitentiaire beginselenwet*) and the Penitentiary Regulation (*Penitentiaire maatregel*), shall remain applicable to complaints or legal actions by prisoners in individual cases.
3. Authorities in the Sending State which are competent to deal with the complaints and legal actions, as referred to in Paragraph 1, shall be permitted to conduct an inquiry in the prison in accordance with the law of the Sending State.
4. Lawyers from the Sending State providing legal services to prisoners shall be permitted to do so in the prison.

myndighetene i avsenderstaten og mottakerstaten med hensyn til anvendelsen av nr. 2 punkt d.

4. I enkeltstående tilfeller og av hensyn til allmennheten kan mottakerstaten nekte plassering av en innsatt eller anmode om retur av en innsatt til avsenderstaten. I sistnevnte tilfelle skal den innsatte bli overført til avsenderstaten så snart som mulig.

Artikkel 9

Gjennomføring av permisjon og løslatelse

1. Enhver beslutning tatt i avsenderstaten der en innsatt gis tillatelse til å forlate fengselet, enten midlertidig eller på annen måte, skal ikke gjennomføres på mottakerstatens territorium. Den innsatte skal overføres til avsenderstaten for påfølgende gjennomføring av beslutningen.
2. Innsatte skal tilbakeføres til avsenderstaten minst to måneder før løslatelse, med mindre de utpekte myndigheter i avsenderstaten og mottakerstaten gjør unntak fra dette i enkelttilfeller.

Artikkel 10

Klager og søksmål fra innsatte

1. Avsenderstatens lov skal gjelde for enhver klage eller søksmål fra innsatte vedrørende gjennomføring av norske dommer.
2. Mottakerstatens lov vedrørende behandling fra medisinsk personell, med unntak av loven om fengselsprinsipper (*Penitentiaire beginselenwet*) og fengselsforskriften (*Penitentiaire maatregel*), får anvendelse for klager eller søksmål fra innsatte i enkelttilfeller.
3. Myndighetene i avsenderstaten som har kompetanse til å behandle klager og søksmål som nevnt i nr. 1, skal gis anledning til å foreta en undersøkelse i fengselet i samsvar med avsenderstatens lov.
4. Advokater fra avsenderstaten som yter juridisk bistand til innsatte, skal gis tillatelse til å gjøre dette i fengselet.

Article 11

Transport of prisoners

1. The transport of prisoners in the territory of the Receiving State to and from the prison shall take place by order of the Governor or the designated authority in the Sending State, and shall be carried out by officers designated by the Minister of Security and Justice of the Receiving State.
2. During the transport of prisoners, measures of direct force, including the use of measures of restraint, may be used by the designated officers for reasons of safety and the undisturbed progress of the transport, in conformity with the instructions on the use of force in prisons of the Receiving State (*Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen*).
3. The Governor is authorised to sanction any disciplinary breaches committed by a prisoner during the transport to and from the prison in accordance with the law of the Sending State.

Article 12

Medical care outside the prison

1. If a prisoner is in need of medical care which cannot be provided in the prison, the prisoner shall be transferred to a medical centre in the Sending State.
2. By way of derogation from Paragraph 1, a prisoner may be transferred to a medical centre in the Receiving State:
 - a. in case his treatment requires admission to a medical centre for not more than three nights;
 - b. if for medical reasons the transfer to a medical centre in the Sending State is not possible. The prisoner shall be transferred to the Sending State as soon as his medical situation allows.
3. In the situation, as referred to in Paragraph 2, the execution of the Norwegian sentence temporarily takes place in the medical centre in the Receiving State.
4. During the stay in the medical centre in the Receiving State, the prisoner shall be guarded by officers designated by the Minister of Security and Justice of the Receiving State. The officers may use measures of direct force, including the use of measures of restraint, for reasons of safety and the prevention of the prisoner's escape, in conformity with the instructions on the use of force in prisons of the

Artikkel 11

Transport av innsatte

1. Transport av innsatte på mottakerstatens territorium til og fra fengselet skal finne sted etter ordre fra fengselslederen eller den utpekte myndighet i avsenderstaten, og skal utføres av betjenter som er utnevnt av mottakerstatens sikkerhets- og justisminister.
2. Under transport av innsatte kan de utnevnte betjentene bruke direkte makt, herunder bruk av tvangsmidler, av sikkerhetsgrunner og for uforstyrret gjennomføring av transporten, i samsvar med instruksene om bruk av makt i mottakerstatens fengsler (*Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen*).
3. Fengselslederen har fullmakt til å ilegge reaksjon for alle disiplinære brudd begått av en innsatt under transport til og fra fengselet i samsvar med avsenderstatens lov.

Artikkel 12

Medisinsk tilsyn utenfor fengselet

1. Hvis en innsatt har behov for medisinsk tilsyn som ikke kan gis i fengselet, skal den innsatte overføres til en medisinsk institusjon i avsenderstaten.
2. Som et unntak fra nr. 1 kan en innsatt overføres til en medisinsk institusjon i mottakerstaten:
 - a. dersom behandlingen av den innsatte krever innleggelse ved en medisinsk institusjon i høyst tre døgn,
 - b. dersom overføring til en medisinsk institusjon i avsenderstaten ikke er mulig av medisinske årsaker. Den innsatte skal overføres til avsenderstaten så snart hans medisinske situasjon tillater det.
3. I tilfellet som nevnt i nr. 2, vil gjennomføringen av den norske dommen midlertidig finne sted i den medisinske institusjonen i mottakerstaten.
4. Under oppholdet på den medisinske institusjonen i mottakerstaten skal den innsatte voktes av betjenter utnevnt av mottakerstatens sikkerhets- og justisminister. Betjentene kan bruke direkte makt, herunder bruk av tvangsmidler, av sikkerhetsgrunner og for å hindre at den innsatte rømmer, i samsvar med instruksene om bruk av makt i mottakerstatens fengsler (*Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen*).

Receiving State (*Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen*).

5. Article 11, Paragraph 3, shall apply *mutatis mutandis*.

Article 13

Escape

In the event of escape from the prison or evasion of supervision during transport or during a stay in a medical centre in the Receiving State, the Governor will immediately inform the Police of North Drenthe in the municipality of Assen, the designated authority of the Receiving State and the National Criminal Investigation Service of the Sending State (*Kripas*), providing the identity of the person concerned and other relevant information.

Article 14

Death of a prisoner

1. In the event of the death of a prisoner in the prison, the Governor will report this death immediately to the public prosecutor of the North Netherlands District. The Governor will then follow all instructions of the competent authorities of the Receiving State, grant them access to the prison, allow them to carry out any necessary investigation into the cause of death and give them every assistance in that regard. The Governor will allow the deceased to be transported, on the orders of the public prosecutor of the North Netherlands District, from the prison to a place for further examination into the cause of death.
2. The Governor will be notified of the result of the investigation into the cause of the prisoner's death.
3. The law of the Receiving State is exclusively applicable to the launch of a follow-up investigation of any kind. However, the Governor is permitted to conduct an administrative inquiry in the prison in accordance with the procedures laid down by the designated authority of the Sending State, insofar as this, in the opinion of the public prosecutor of the North Netherlands District, is compatible with the interests of the follow-up investigation.
4. The Governor will arrange for the transfer of the body to the Sending State, as soon as this is permitted under the law of the Receiving State.

5. Artikkel 11 nr. 3 gjelder *mutatis mutandis*.

Artikkel 13

Rømning

Ved en eventuell rømning fra fengselet eller unndragelse fra tilsyn under transport eller under et opphold på en medisinsk institusjon i mottakerstaten, skal fengselslederen umiddelbart informere politiet i Nord-Drenthe i Assen kommune, den utpekte myndigheten i mottakerstaten og Kripas i avsenderstaten, og oppgi identiteten til den aktuelle personen og annen relevant informasjon.

Artikkel 14

Hvis en innsatt dør

1. Dersom en innsatt dør i fengselet, skal fengselslederen umiddelbart varsle statsadvokaten i distriktet Nord-Nederland om dødsfallet. Fengselslederen skal deretter følge alle instruksjoner fra de kompetente myndigheter i mottakerstaten, gi dem adgang til fengselet, tillate dem å gjennomføre all nødvendig etterforskning av dødsårsaken og gi dem all mulig bistand i dette henseende. På ordre fra statsadvokaten i distriktet Nord-Nederland skal fengselslederen la den avdøde bli transportert fra fengselet til et sted for videre undersøkelse av dødsårsaken.
2. Fengselslederen skal varsles om resultatet av etterforskningen av årsaken til den innsattes død.
3. Mottakerstatens lov får alene anvendelse for iverksettelse av en eventuell oppfølgende etterforskning av enhver art. Fengselslederen har imidlertid tillatelse til å gjennomføre en administrativ gransking i fengselet i samsvar med prosedyrene fastsatt av den utpekte myndigheten i avsenderstaten, i den grad statsadvokaten i distriktet Nord-Nederland finner dette forenlig med hensynet til den oppfølgende etterforskningen.
4. Fengselslederen skal ordne med overføring av den avdøde til avsenderstaten så snart dette er tillatt etter mottakerstatens lov.

Article 15

Security of the prison

The competent authorities of the Receiving State are responsible for enforcing public order and safety outside the prison. They will take the measures necessary for the undisturbed operation of the prison and, where necessary, measures to prevent the disturbance of public order in the immediate vicinity of the prison.

Article 16

Evacuation of the prison in case of emergency

1. If the prison has to be evacuated in case of an emergency, the prisoners will be transferred to another location designated by the competent authorities of the Receiving State, with a view to their immediate return to the Sending State.
2. This Agreement is applicable *mutatis mutandis* to the other location, as referred to in Paragraph 1, as far as emergency circumstances allow.

Part III

Provisions Concerning Criminal Law

Article 17

Criminal offences committed in the prison

1. Criminal offences committed in the prison are fully governed by the criminal law of the Receiving State.
2. The Governor is obliged to report all criminal offences to the Police of North Drenthe in the municipality of Assen. The Police of North Drenthe will immediately inform the public prosecutor of the North Netherlands District of the report.
3. The Governor will cooperate with any investigation within the prison that is considered necessary by the authorities of the Receiving State responsible for investigating and prosecuting criminal offences.
4. Interviewing prisoners as suspects or witnesses and other investigative acts that affect them shall, where the interests of the investigation permit, take place as far as possible within the prison.
5. A prisoner suspected of a criminal offence:
 - a. may not be transferred to the Sending State other than with the consent of the public prosecutor of the North Netherlands District; and

Artikkel 15

Sikkerhet av fengselet

Vedkommende myndigheter i mottakerstaten er ansvarlige for å håndheve offentlig orden og sikkerhet utenfor fengselet. De vil treffe de tiltak som er nødvendige for uforstyrret drift av fengselet, og om nødvendig, tiltak for å hindre forstyrrelse av offentlig orden i fengselets umiddelbare nærhet.

Artikkel 16

Evakuering av fengselet i en eventuell nødssituasjon

1. Dersom fengselet må evakueres ved en eventuell nødssituasjon, skal de innsatte overføres til et annet sted utpekt av vedkommende myndigheter i mottakerstaten, med sikte på umiddelbar retur til avsenderstaten.
2. Denne avtalen gjelder *mutatis mutandis* også for det andre stedet som nevnt i nr. 1, i den grad omstendighetene i nødssituasjonen tillater det.

Del III

Bestemmelser vedrørende strafferett

Artikkel 17

Straffbare forhold begått i fengselet

1. For straffbare forhold begått i fengselet gjelder mottakerstatens straffelov fullt ut.
2. Fengselslederen har plikt til å rapportere alle straffbare forhold til politiet i Nord-Drenthe i Assen kommune. Politiet i Nord-Drenthe skal umiddelbart informere statsadvokaten i distriktet Nord-Nederland om rapporten.
3. Fengselslederen skal samarbeide med enhver etterforskning innenfor fengselet, som anses nødvendig av de myndighetene i mottakerstaten som er ansvarlige for etterforskning og påtale av straffbare forhold.
4. Avhør av innsatte som siktede eller som vitner og andre etterforskningsskritt som berører dem, skal når hensynet til etterforskningen tillater det, så langt det er mulig finne sted innenfor fengselet.
5. En innsatt som er mistenkt for en forbrytelse:
 - a. kan ikke overføres til avsenderstaten unnatt med samtykke fra statsadvokaten i distriktet Nord-Nederland, og

- b. may be arrested exclusively on the orders of the public prosecutor of the North Netherlands District and will then be transferred to another custodial institution in the Receiving State.
6. The authorities of the Sending State are not permitted to launch investigations in the prison into criminal offences committed there. However, the Governor is permitted to conduct an inquiry with a view to imposing a disciplinary sanction on a prisoner involved in a criminal offence, insofar as this, in the opinion of the public prosecutor of the North Netherlands District, is compatible with the interests of the criminal investigation.
- b. kan bare pågripes etter ordre fra statsadvokaten i distriktet Nord-Nederland og vil deretter bli overført til en annen fengselsinstitusjon i mottakerstaten.
6. Myndighetene i avsenderstaten har ikke tillatelse til å igangsette etterforskning i fengselet vedrørende straffbare forhold som er begått der. Fengselslederen har imidlertid tillatelse til å gjennomføre en gransking med sikte på å ilegge disiplinærstraff mot en innsatt som har befattning med et straffbart forhold, i den grad statsadvokaten i distriktet Nord-Nederland finner dette forenlig med hensynet til etterforskningen av det straffbare forholdet.

*Article 18***Cooperation in criminal matters with a view to involuntary return to detention**

1. Should a prisoner be outside the prison in the territory of the Receiving State, other than during transport, as referred to in Article 11, or during the stay in a medical centre, as referred to in Article 12, Paragraph 2, while the execution of the Norwegian sentence has not been concluded, the conventions and regulations regarding international cooperation in criminal matters applicable between the Receiving State and the Sending State shall remain in full force.
2. Any prisoner who is outside the prison in the territory of the Receiving State as a result of situations, as referred to in Articles 13 and 17, Paragraph 5(b), while the execution of the Norwegian sentence has not been concluded, can be arrested by the competent authorities of the Receiving State at the request of the Governor for no longer than six hours – not including the hours between midnight and 09:00 – pending an alert in the Schengen Information System with a view to his extradition.
3. A prisoner who is outside the prison in the territory of the Receiving State as a result of the situation, as referred to in Article 12, Paragraph 2(a), shall be transferred back to the prison.

*Article 19***Criminal investigation for other offences**

1. In the event that a prisoner in the prison is wanted by the competent authorities of the Receiving State for any criminal offence committed outside the prison, the conventions and

*Artikkel 18***Samarbeid i straffesaker med sikte på ufrivillig retur til arrest**

1. Dersom en innsatt befinner seg utenfor fengselet på mottakerstatens territorium, bortsett fra under transport, jf. artikkel 11, eller under opphold på en medisinsk institusjon, jf. artikkel 12 nr. 2 mens gjennomføringen av den norske dommen ikke er fullført, skal konvensjoner og regelverk vedrørende internasjonalt samarbeid i straffesaker, som får anvendelse mellom mottakerstaten og avsenderstaten, gjelde fullt ut.
2. Enhver innsatt som er utenfor fengselet på mottakerstatens territorium som følge av situasjoner som nevnt i artikkel 13 og 17 nr. 5(b) kan, så lenge gjennomføringen av den norske dommen ikke er fullført, pågripes av kompetente myndigheter i mottakerstaten etter anmodning fra fengselslederen og holdes i varetekt i høyst seks timer – ikke inkludert timene mellom midnatt og 09:00 – i påvente av en etterlysning med henblikk på utlevering gjennom Schengen-informasjonssystemet.
3. En innsatt som er utenfor fengselet på mottakerstatens territorium som følge av situasjonen nevnt i artikkel 12 nr. 2(a), skal transporteres tilbake til fengselet.

*Artikkel 19***Strafferettslig etterforskning for andre forhold**

1. Dersom en innsatt i fengselet er etterlyst av kompetente myndigheter i mottakerstaten for eventuelle straffbare forhold begått utenfor fengselet, skal konvensjoner og regelverk ved-

regulations regarding international cooperation in criminal matters applicable between the Receiving State and the Sending State shall remain in full force.

2. In the event that a prisoner in the prison is wanted by the competent authorities of the Sending State for any criminal offence committed outside the prison, the prisoner will be transferred to the Sending State for that purpose.
3. In the event that a prisoner in the prison needs to be interviewed as a witness by the competent authorities of the Sending State, arrangements may be made in accordance with conventions and regulations regarding international cooperation in criminal matters applicable between the Receiving State and the Sending State, including the use of secure video conference.

Article 20

Legal cooperation at the request of third States

1. In the event that the competent authorities of the Receiving State receive an extradition request, a European arrest warrant or a request for legal assistance from a third State with regard to the prisoner in the prison, this will be passed on to the competent authorities in the Sending State. The same applies to requests from international tribunals.
2. In the event that the competent authorities of the Sending State receive an extradition request, a European arrest warrant or a request for legal assistance from a third State with regard to a prisoner in the prison, this will be dealt with by the Sending State with a view to the handling and execution thereof. The prisoner will be transferred to the Sending State when appropriate. The same applies to requests from international tribunals.

Part IV

Privileges and Immunities

Article 21

The grounds of the prison

1. The grounds of the prison are inviolable and can only be entered with the permission of the Governor.
2. The permission, as referred to in Paragraph 1, is deemed to have been obtained in the event of fire or accident in the prison or a calamity or major crisis in or with consequences for the

rørende internasjonalt samarbeid i straffesaker, som får anvendelse mellom mottakerstaten og avsenderstaten, gjelde fullt ut.

2. Dersom en innsatt i fengselet er etterlyst av kompetente myndigheter i avsenderstaten for eventuelle straffbare forhold begått utenfor fengselet, vil den innsatte bli overført til avsenderstaten for dette formålet.
3. Dersom en innsatt i fengselet trenger å bli avhørt som vitne av kompetente myndigheter i avsenderstaten, kan dette gjennomføres i samsvarende med konvensjoner og regelverk vedrørende internasjonalt samarbeid i straffesaker som får anvendelse mellom mottakerstaten og avsenderstaten, herunder bruk av sikker videokonferanse.

Artikkel 20

Rettslig samarbeid etter anmodning fra tredjestater

1. Dersom kompetente myndigheter i mottakerstaten mottar en begjæring om utlevering, en europeisk arrestordre eller en anmodning om rettslig bistand fra en tredjestat vedrørende en innsatt i fengselet, vil den bli videresendt til kompetente myndigheter i avsenderstaten. Det samme gjelder for anmodninger fra internasjonale domstoler.
2. Dersom kompetente myndigheter i avsenderstaten mottar en begjæring om utlevering, en europeisk arrestordre eller en anmodning om rettslig bistand fra en tredjestat vedrørende en innsatt i fengselet, vil den bli behandlet av avsenderstaten med sikte på håndtering og gjennomføring. Den innsatte vil bli overført til avsenderstaten når dette er hensiktsmessig. Det samme gjelder for anmodninger fra internasjonale domstoler.

Del IV

Privilegier og immunitet

Artikkel 21

Fengselets område

1. Fengselets område er ukrenkelig og atkomst kan bare finne sted med tillatelse fra fengselslederen.
2. Tillatelse som nevnt i nr. 1, anses å ha vært innhentet ved en eventuell brann eller ulykke i fengselet, eller ved en katastrofe eller større krise i eller med konsekvenser for fengselet,

prison, where protective measures need to be taken immediately.

- The designated authorities of the Sending State and the Receiving State shall make suitable arrangements to enable duly authorized representatives of appropriate public services and inspections to enter the prison.

Article 22

Archives

Regardless of where they are located, all files, documents and other data carriers of the Sending State that the Governor or the personnel have in their possession in the exercise of their duties, are inviolable.

Article 23

Possessions, funds and other property

Regardless of where they are located, the furniture and other items in the prison, the funds, and also the vehicles of the Sending State are exempt from investigation, requisition, attachment or execution measures.

Article 24

Exception from the provisions regarding inviolability and immunity

The provisions regarding inviolability and immunity in Articles 21, 22 and 23 shall not apply in instances where the criminal law of the Receiving State applies.

Article 25

Immunity of the Governor

- The Governor enjoys immunity from the jurisdiction of the Receiving State in respect of acts performed in the exercise of his or her duties.
- The immunity provided for in Paragraph 1 is granted in the interests of the proper implementation of this Agreement and not for the personal benefit of the Governor. The Sending State has the duty to waive the immunity of the Governor in any case where it would impede the course of justice and can be waived without prejudice to the purpose for which it is accorded.
- Paragraph 1 shall not apply in the event of a traffic offence, or in the event of damage caused by a motor vehicle belonging to the Sending State or the Governor and being driven by the Governor.

der beskyttelsestiltak må iverksettes umiddelbart.

- De utpekte myndighetene i avsenderstaten og mottakerstaten skal sørge for egnede ordninger slik at autoriserte representanter for relevante offentlige tjenester og inspeksjoner får behørig adgang til fengselsområdet.

Artikkel 22

Arkiver

Uansett hvor de befinner seg, er alle filer, dokumenter og andre av avsenderstatens databærere som fengselslederen eller personalet er i besittelse av i utøvelsen av sine oppgaver, ukrenkelige.

Artikkel 23

Eiendeler, midler og annen eiendom

Uansett hvor de befinner seg, er møbler og annet inventar i fengselet, midler og kjøretøyer tilhørende avsenderstaten, fritatt fra etterforskning, beslagleggelse, utlegg eller tvangsforretning.

Artikkel 24

Unntak fra bestemmelsene om ukrenkelighet og immunitet

Bestemmelsene vedrørende ukrenkelighet og immunitet i artikkel 21, 22 og 23 gjelder ikke i tilfeller der mottakerstatens straffelov får anvendelse.

Artikkel 25

Fengselslederens immunitet

- Fengselslederen har immunitet fra mottakerstatens domsmyndighet vedrørende handlinger utført i forbindelse med sine oppgaver.
- Immuniteten etter nr. 1 gis av hensyn til riktig gjennomføring av denne avtalen og ikke til fengselslederens personlige fordel. Avsenderstaten har plikt til å frafalle fengselslederens immunitet i ethvert tilfelle der den ville hindre rettens gang og kan frafalles uten at dette er til skade for det formålet den er avtalt for.
- Nr. 1 får ikke anvendelse for eventuelle trafikkforseelser, eller ved skade forvoldt av en motorvogn som tilhører avsenderstaten eller fengselslederen og som føres av fengselslederen.

Part V

Costs

Article 26

Costs

The costs of executing Norwegian sentences in the prison, as referred to in Articles 27 and 28, will be reimbursed to the Receiving State by the Sending State, with due regard for the provisions of Article 29. Costs of the security of the prison, as referred to in Article 15, will continue to be borne by the Receiving State.

Article 27

Fee for the use of the prison

1. Regardless of the actual number of detention places used, the fee will be a fixed annual amount of € 25,500,000 (*twenty-five million five hundred thousand*) insofar as the number of detention places does not exceed 242.
2. For the years 2015 and 2018 respectively the fee will be a fixed amount of € 2,125,000 (*two million one hundred and twenty-five thousand*) for each month in which the prison is put at the disposal of the Sending State.

Article 28

Other costs

The reimbursement of other costs shall take place in accordance with the arrangements made in the cooperation agreement, as referred to in Article 3, Paragraph 3.

Article 29

Indexing

1. The fees listed in Article 27 and in the cooperation agreement in accordance with Article 28 are based on the 2015 price level. These fees will be indexed annually on 1 January every year, and for the first time on 1 January 2016.
2. The indexing, as referred to in Paragraph 1, will take place based on the indexing figures (*Prijs overheidsconsumptie & Prijs overheidsconsumptie, netto materieel*) determined annually by the Bureau for Economic Policy Analysis (*Centraal Planbureau*) of the Receiving State. The indexing figures relate to the following elements: wage costs, housing, material costs and exploitation.

Del V

Kostnader

Artikkel 26

Kostnader

Kostnaden ved gjennomføring av norske dommer i fengselet, jf. artikkel 27 og 28, skal refunderes til mottakerstaten av avsenderstaten, hensyntatt bestemmelsene i artikkel 29. Kostnader for sikkerhet av fengselet, jf. artikkel 15, skal fortsatt bæres av mottakerstaten.

Artikkel 27

Vederlag for bruk av fengselet

1. Uansett hvor mange fengselsplasser som faktisk brukes, skal vederlaget være et fast årlig beløp på € 25 500 000 (*tjuefem-millioner-fem-hundretusen*) så lenge antall fengselsplasser ikke overstiger 242.
2. For årene 2015 og 2018 skal vederlaget være et fast beløp på € 2 125 000 (*to-millioner-hundre og tjuefemtusen*) for hver måned fengselet stilles til disposisjon for avsenderstaten.

Artikkel 28

Andre kostnader

Refusjon av andre kostnader skal finne sted i samsvar med ordningene i samarbeidsavtalen, jf. artikkel 3 nr. 3.

Artikkel 29

Indeksregulering

1. Vederlaget angitt i artikkel 27 og i samarbeidsavtalen jf. artikkel 28, er basert på prisnivået i 2015. Dette vederlaget vil bli indeksregulert 1. januar hvert år, første gang 1. januar 2016.
2. Indeksreguleringen nevnt i nr. 1 vil foretas basert på indekstallene (*Prijs overheidsconsumptie & Prijs overheidsconsumptie, netto materieel*) som fastsettes årlig av Kontoret for økonomipolitisk analyse (*Centraal Planbureau*) i mottakerstaten. Indekstallene knytter seg til følgende elementer: lønnskostnader, boligpriser, materialkostnader og ressursutnyttelse.

3. The annual indexing on 1 January takes place based on the indexing figures, as referred to in Paragraph 2, in accordance with the following list:
 - on 1 January 2016 for the years 2016 up to and including 2018;
 - on 1 January 2017 for the years 2017 up to and including 2018;
 - on 1 January 2018 for the year 2018.
 4. In case of an extension, as referred to in Article 31, the preceding paragraph shall apply *mutatis mutandis*.
3. Den årlige indeksreguleringen 1. januar foretas basert på indekstallene nevnt i nr. 2, i samsvar med følgende liste:
 - 1. januar 2016 for årene 2016 til og med 2018,
 - 1. januar 2017 for årene 2017 til og med 2018,
 - 1. januar 2018 for året 2018.
 4. Ved en eventuell forlengelse, jf. artikkel 31, gjelder foregående nr. *mutatis mutandis*.

Part VI**Final provisions****Article 30****Term of the use of the prison**

The Receiving State shall put the prison at the Sending State's disposal and the Sending State shall use the prison for a period of three years after the entry into force of this Agreement. The Sending State shall see to it that the use of the prison is terminated at the end of this period.

Article 31**Extension**

1. The Ministers of Justice of the Sending State and the Receiving State may agree to an extension of the use of the prison for a period of at least one year.
2. The Ministers of Justice of the Sending State and the Receiving State shall decide on the extension of the use of the prison not later than six months before the extension has to come into effect.

Article 32**Additional arrangements**

For the purpose of the practical application of this Agreement, representatives of the Sending State and the Receiving State that are involved in the implementation of this Agreement can make additional arrangements between themselves.

Article 33**Consultations and dispute resolution**

1. The designated authorities of the Sending State and the Receiving State or their appointed representatives will regularly consult on the implementation of this Agreement. They will

Del VI**Sluttbestemmelser****Artikkel 30****Vilkår for bruk av fengselet**

Mottakerstaten skal stille fengselet til disposisjon for avsenderstaten, og avsenderstaten skal bruke fengselet i en periode på tre år etter at denne avtalen trer i kraft. Avsenderstaten skal sørge for at bruken av fengselet er avsluttet ved utløpet av denne perioden.

Artikkel 31**Forlengelse**

1. Justisministrene i avsenderstaten og mottakerstaten kan avtale å forlenge bruken av fengselet for en periode på minst ett år.
2. Justisministrene i avsenderstaten og mottakerstaten skal ta avgjørelse om å forlenge bruken av fengselet senest seks måneder før forlengelsen må tre i kraft.

Artikkel 32**Tilleggsordninger**

For praktisk gjennomføring av denne avtalen kan representanter for avsenderstaten og mottakerstaten som er involvert i gjennomføringen av avtalen, avtale tilleggsordninger seg imellom.

Artikkel 33**Konsultasjoner og tvisteløsning**

1. De utpekte myndigheter i avsenderstaten og mottakerstaten, eller deres utnevnte representanter, skal ha regelmessige konsultasjoner om gjennomføringen av denne avtalen. De vil også

Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av et fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015

also discuss disputes or difficulties regarding the application, implementation or interpretation of this Agreement, in order to reach a resolution.

2. If the discussions, as referred to in Paragraph 1, do not lead to resolutions, they will notify the Ministers of Justice of the Sending State and the Receiving State.

Article 34

Amendment

This Agreement may be amended by mutual consent of the Parties.

Article 35

Application

This Agreement shall apply to the part of the Kingdom of the Netherlands in Europe only.

Article 36

Entry into force and termination

1. This Agreement will enter into force on the first day of the first month after the Parties have notified each other in writing that the legal requirements for entry into force have been complied with.
2. This Agreement will terminate three years after its entry into force or, in the event of the application of Article 31, when the extension period has expired.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, duly authorized thereto, have signed this Agreement.

DONE at Veenhuizen on 2 March 2015 in duplicate, in the English language.

For the Kingdom of
Norway,

For the Kingdom of the
Netherlands,

diskutere tvister eller vanskeligheter vedrørende anvendelsen, gjennomføringen eller fortolkningen av avtalen, med sikte på å komme frem til en løsning.

2. Hvis diskusjonene som nevnt i nr. 1 ikke fører frem til en løsning, skal de varsle justisministrene i avsenderstaten og mottakerstaten.

Artikkel 34

Endringer

Denne avtalen kan endres ved felles overenskomst mellom partene.

Artikkel 35

Anvendelse

Denne avtalen får bare anvendelse for den delen av Kongeriket Nederland som ligger i Europa.

Artikkel 36

Ikrafttredelse og utløp

1. Denne avtalen trer i kraft første dag i første måned etter at partene har notifisert hverandre skriftlig om at de juridiske kravene for ikrafttredelse er oppfylt.
2. Avtalen utløper tre år etter ikrafttredelsen eller, ved en eventuell forlengelse etter artikkel 31, når forlengelsesperioden er utløpt.

TIL BEVITNELSE AV DETTE har de undertegnede, som er riktig bemyndiget til formålet, undertegnet denne avtalen.

Inngått i Veenhuizen 2. mars 2015. Avtalen undertegnes på engelsk i to eksemplarer.

For Kongeriket
Norge

For Kongeriket
Nederland
